

Biblioteca Provinciale
MATERA
"T. Stigliani"

Malvezzi
C
54

183549
D I S S E R T A T I O
A P O L O G E T I C A

*De Cathedralitate Ecclesiæ Materanæ, illiusque
Diœcesi in ea, quæ scripsit Ughellus
Tom. 7. Ital. Sac.*

O P U S

D. JO: BAPTISTÆ CORETTI ABBATIS,

E T

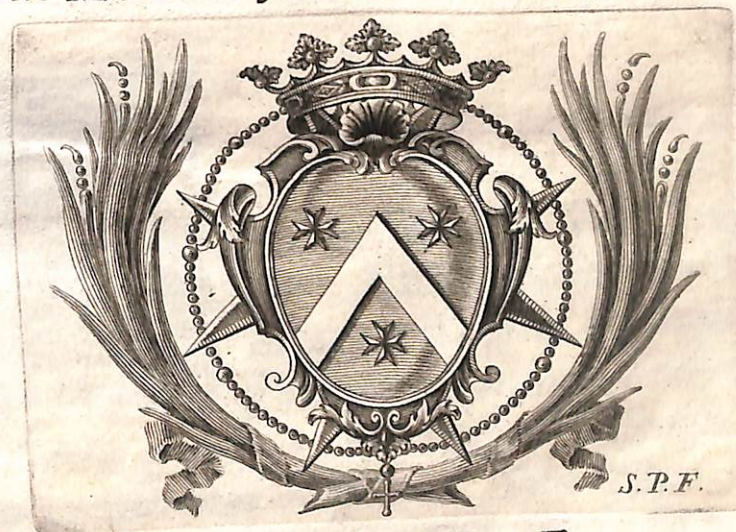
D. EUSEBII SCHIUMA CANONICI

Ejusdem Metropolitane Ecclesiæ.

Illustrissimo, & Excellentissimo Domino

D. DOMINICO MALVINNI

Patritio Materano, Duci S. Candidæ &c. Dicatum.

DUCA DI SANTA CANDIDA
Malvezzi

R O M Æ

APUD JOANNEM MARIAM SALVIONI.

M. DCC. XXXV.

Superiorum Facultate.

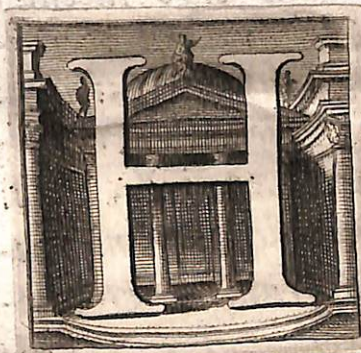
Illmo, & Excmo Domino
D. DOMINICO MALVINNI

Patritio Materano, Duci S. Candidæ &c.

A U C T O R E S.

S. & P.

Hoc, quodcumque sit, Opusculum, Illme, & Excmo Domine, non nisi in Veritatis obsequium elaboratum, nil aliud quam Patriæ, ejusque Archiepiscopii defensionem continere percurrendo concludes. Tibi igitur jure merito dicatum volumus, ac Tuo sub auspicio lucem mereri; nec aliter lucem vidit: Tibi itaque
 Tuam

Tuum offerimus; igitur accipe libenti animo, quod Tibi undequaque debetur. Quippe Tu candidus veritatis amator, ad ejus famulatum consilio, & opera suaviter cæterorum corda compellis; & inter tot præcellentes Patriæ Patres interritus ejusdem propugnator, sic ejus zelaris honorem, tutamen sic curas, ut Patriæ decus, propugnationemque omnibus viriliter præferre non dubitas. Domum Dei, ejusque Sacros Ministros, ac Fura devotione magna, reverentia, & zelo officiose prosequeris, Ecclesiasticam in moribus Personam gerens, qui prope ad solemnem professionem ab immatura Germani Tui morte compulsus ad suscitandum Semen Domus Tuæ, tanto mærore inclyto S. Joannis Hierosolymitani Habitui renunciasti, quanto eum hilari studio suscepisti, tenuisti decore. Dignissima Soboles... Parcat quæso Tua modestia. Vim patitur? Tuorum ergo tacenda erit Majorum tam colenda memoria, qui non semel pro Patriæ libertate exhauserunt Ærarium: exemplum a reliquis libenter amplexum Proceribus? Baptiste Malvinni bo: me: Leoni X, Pont. Max. tam accepti, quod a Pontificii animi magnitudine cumulari promeruerit gratiis, & prærogativis, quæ vix magnis concedebantur Principibus? Marci Capitanei Malvinni, qui Pietatis Monte erecto, ditatoque magnificentissime, Civium consuluit egestati, magnos redditus pro paupertate levanda, pro egenis collocandis Virgini-

bus,

bus, ac in cæteris pietatis operibus testamento, quod magnanimitate, prudentia, ac pietate perquam consulto disposuit, quotannis profundi præcipiens? Ergo pervetusta Tuæ Stirpis nobilitas silentio relinquetur, cui inseri gavisæ sunt eximie nobilitatis Familiæ, præ antiquioribus, Branciorum; Gerunda, cujus apprime excultum perlucet germen Excellentissimus D. Cannei Marchio literarum cultor, & Patronus; & de Luna Aragonensi? De tuis tacebimus natis, qui prudentiæ, pietatis, ac magnæ literaturæ, quibus Tu maxime polles, specimen præseferunt in adhuc immatura ætate? Vim patitur Tua modestia? At magis nostrum consilium, Civium expectatio. Taceamus itaque, taceamus; nam Tuorum merita, Tuæ virtutes sat, silentibus nobis, loquuntur. Vale.

I M P R I M A T U R.

Si videbitur Reverendis. Sac. Pal. Apost. Magistro.

N. Episc. Bojan.

A P P R O B A T I O.

D *Issertationem Apologeticam de Cathedralitate Ecclesiae Materanae, illiusque Diœcesi in ea, quae scripsit Ughellus Tom. 7. Italiae Sacrae, quam Clari Viri Jo: Baptista Abbas Corettus ejusdem Ecclesiae Metropolitanae, ac Eusebius Schiuma in praesens Canonicus summo studio, ac diligentia conscripserunt, jussu Reverendissimi Patris Sacri Palatii Apostolici Magistri sedulo perlegi: nihilque occurrat, quod Christianae Fidei bonisque moribus adversetur: iccirco in lucem edi posse arbitrabar. Romae Kalen. Novembr. M. DCC. XXXIV.*

Petrus Pompilius Rodotà.

I M P R I M A T U R.

Fr. Benedictus Zuanelli Ordinis Prædicat. Sac. Palatii Apostolici Magister.

ELEN.

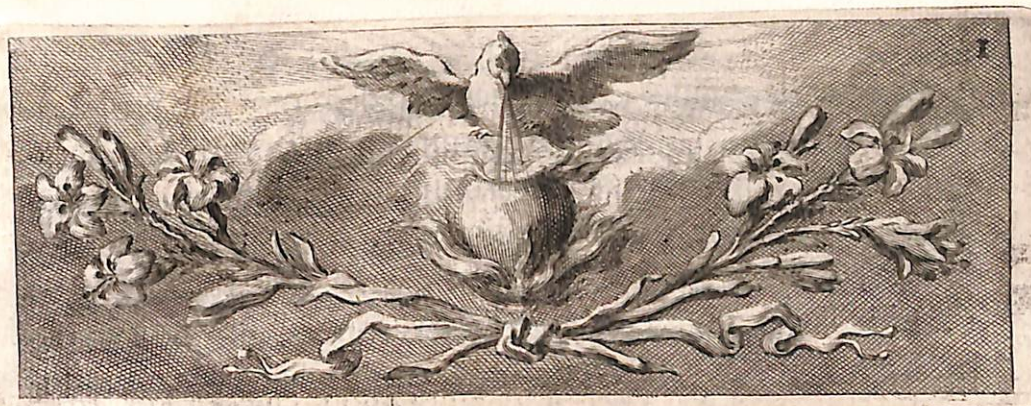
E L E N C H U S

Præcipuorum Opusculi Capita.

- C**ausa scribendi exponitur §. 1. fol. 1.
 Origo, & situatio Civitatis Materæ, illiusque incrementum a §. 2. ad 5. fol. 2.
 Vetustissima Urbs Metaponti §. 3. fol. 3.
 Antiquissimum stemma Civitatis Materæ §. 4. ibid.
 Quare hæc Civitas aliquando Metella dicta sit §. 5. ibid.
 Varia dominia, sub quibus Matera antiquitus fuit a §. 6. ad 9. fol. 4. ad 6.
 Materanensium animi magnitudo in bellum contra Turcas §. 10. fol. 6.
 Urbis Materæ status præsens §. 12., & seqq. fol. 8.
 Materanum Seminarium §. 14. fol. 9.
 Acherontiae status antiquus §. 15., & seq. fol. 10.
 Ejusdem status hodiernus §. 17. fol. 12.
 Acheruntiae nomine Materam antiquitus appellatam, qui velint. Traditio de Metaponto, & Heraclea §. 18. fol. 14.
 Circa Diœcesis Acherontinae descriptionem §. 29. fol. 16.
 Non duo, sed unum Acherontiae adest Virorum Coenobium §. 20. fol. 17.
 Contrahit Ughellus numerum Canonicorum Metropolis Materæ §. 21. fol. 18.
 Circa Luitprandi relationem, & propugnatur Materani Episcopatus antiquitas a §. 22. ad 35. fol. 18. ad 28.
 Gravinensis Episcopatus propugnatur antiquitas §. 28. fol. 22.
 Bullæ Innocentii III. novæ unionis datur genuinus sensus a §. 35. ad 41. fol. 28. ad 32.
 Liber Acherontinorum quam fidem mereatur §. 42. fol. 33.
 Alexandri II. Bulla ostenditur Commentia §. 43. fol. 35.
 Turfiscen Episcopatus antiquitas §. 44. fol. 37.
 Bulla Innocentii III. pro Jure Metropolitico Ecclesiae Acherontinae declaratur §. 45. & seq. fol. eodem.
 Detegitur futilis interpretatio ab Ughello data Epistolæ Innocentii III. circa pertinentiam Ecclesiae S. Petri de Matera a §. 48. ad 50. fol. 39. ad 42.

Cir-

- Techna X.* Circa confirmationem Instrumenti anni 1105. Arnoldo Archiepiscopo tributam quadriennio post mortem §. 51. & seq. fol. 43.
In Protospatae Chronicum detecta calumnia §. 52. fol. 44.
Scipionis Henrici Anacronifinus §. eod. fol. 45.
- Techna XI.* Datur genuinus sensus Bullae Alexandri III. §. 53. fol. 45.
- Techna XII.* Nova calumnia circa Ecclesiam S. Petri de Matera exploditur §. 54. fol. 46.
Ex Decisione coram Millino de anno 1600. emergit jus dicendi contra Acherontinorum Jura §. 55. fol. 47.
Quam male ad Diptychas respectet Ughellus in probanda Ecclesiarum vetustate §. 56. fol. 48.
- Techna XIII.* P. Gentilis Bulla refellitur supputatione chronologica §. 57. & seq. fol. 49.
- Techna XIV.* Archiepiscopi Piscitelli recluditur duplicis rescripti commentum §. 59. fol. 51.
- Techna XV.* Genuina Historia Archiepiscopi Manfredi, & P. Madii, rejecta apocrypha ab Ugello allata a §. 60., ad 66. fol. 51. ad 57.
Matera semper inclita fuit Civitas §. 63. fol. 56.
Detegitur falsa delegatio, quam datam fingunt Acherontini Episcopo Tricaricen. circa commentum Materani Idoli §. 65. & seq. fol. 56.
Ughelli Confessio circa Materanam Diocesim §. 67. fol. 58.
Novae Acherontinorum fraudes retunduntur. Bulla Xysti IV. exacte discutitur a §. 68. ad 72. fol. 59. ad 62.
Bullae Xystinae super praelatione tituli observantia §. 73., & 75. fol. 63. & seq., & §. 78. fol. 66.
- Techna XVI.* Callida Ughelli reticentia circa Diocesim Materanam §. 74.
A Leone X. Bullam subripiunt Acherontini §. 76. fol. 64.
Idem Pontifex altera Bulla priorem revocat §. 77. fol. 65.
- Techna XVII.* Reticet Ughellus tres Decisiones favore Ecclesiae Materanae §. 79.
Factum exponitur, quod dedit Causam liti in Petitorio, tresque Decisiones Rotaes praedictae enunciantur §. 80., & seq. fol. 67.
Anacephalaeosis rationum pro Materana Cathedra §. 82. fol. 70. ad 77.
Discussio Summarii Acherontinorum a §. 83. ad finem.
Errorum correctio Typarum fol. final.

DISSERTATIO APOLOGETICA

*De Cathedralitate Ecclesiae Materanae, illiusque
Diocesi, in ea, quae scripsit Ughellus
Tom. 7. Ital. Sacr.*

I.

Ubi in Historiis eveniunt errores, nisi confutentur & veri opinionem a tempore accipiunt, auctoritatemque non levem ad tradita per *Mascard. de Probation. volum. 1. conclus. 287. num. 10.* & inde magna solent afferre praesudicia; hinc nos, qui Metropolitanæ Ecclesiae Materanae partes sumus, & jura tuendi debitum alias habemus, ac mandata; quæ adversus eam moliti sunt Adversarii in propatulo ponere, ut tandem eorum os obstruatur, & vindicare pro nostra tenuitate satagemus. Cum itaque Ferdinandus Ughellus nimis facilis, & credulus Acherontinorum commenta, quibus replevit septimum Tomum suæ Italiae Sacrae, ubi de Archiepiscopis Acherontinis, & Materanis egit, pro veris,

A

& ex-

Causa scribendi exponitur.

& exploratis retulisset, & omnem lapidem movisset pro everfione Metropolis Materanæ, atque Historicorum leges longe deferens, Bullas, & alia Pontificia Diplomata, quæ ipsemet transcripsit, contra literalem sensum interpretatus fuerit, ut mox in operis decursu patefaciemus, & digito veluti indicabimus, operæ pretium ducimus, in veritatis obsequium, præfenti Dissertatione tam Acherontinorum inventa, quam ipsius Ughelli commenta recensere. Non intendimus tamen tanto Viro ullam inurere infamiæ notam, sed dumtaxat jura nostræ Metropolis tueri, illaque veluti a tenebris errorum, quibus ea involvere certatim nisi sunt, vindicare. At quia de Ecclesiæ, & Civitatis Materanæ prærogativis, ut plurimum verba facturi sumus, necessario prius ab illarum initiis repetendum ducimus, Ne, ut ait Textus, in *L. 1. ff. de Origine Juris*; *illotis, ut dicitur, manibus, ommissis initiis, & origine non repetita, materiam propositam tractemus*; Nam, ut sequitur idem Textus, *hujusmodi præfationes, & libentius nos ad lectionem materiæ tractandæ producunt, & cum ibi venerimus, evidentiorē præstant intellectum*.

Describitur origo, & situatio Civitatis Materanæ, illiusque incrementum.

2. Matera Aboriginum opus, totius Lucaniæ caput, tum magnitudine, & muris, tum mirabilis situ; quippe inter duas amcenissimas Valles, & amplam planitiem posita, uberrimo circumcingitur arvo, quod adeo se extendit, ut quamplurium dissitarum Civitatum oras cohibeat. Imminet Urbi munitissimum Castrum fossa, valloque septum, quod etsi vetustissimum, recenter tamen extructum videtur, structura ex terfis, levigatisque quadratis marmoribus, ad amussim assabre excultis, studiose compacta. Augescere, incrementumque sumere cœpit hæc vetustissima Civitas, cum solo æquato a Samnitibus Nestoreo Metaponto illius Cives ad nostram Urbem confluxere; crebrescensque Populus per vicina loca dispergi, & veluti disseminari præ an-

gu-

gustia coactus, varia extruxit Oppida, inter quæ Mons caveosus, nunc cultissima Civitas, Camarda, modo Bernaldum, & Pisticium præcipue numerantur. Cumque major pars Materam constiterit, amplificaveritque magnificentissime, ei nomen Matris tot recensium locorum accomodavit. Matera siquidem græce Μντέρα, Dorica dialecto Ματέρα α μντήρ μντέρος μντρέος matrem significat; unde perbelle quidam indigena Poeta cecinit:

L' antica Metaponto oggi Matera.

3. Metapontum Urbs fuit Magnægræciæ non procul a Matera dissita inter Tarentum, & Heracleam in sinu Tarentino posita, opus Pyliorum, qui è Trojade reduces, duce annofo, & facundo Nestore, in Italiam navigarunt, eamque Civitatem, deinde Pythagoræ, & Architæ Tarentini Scholis, Templisque Cereris, & Apollinis celeberrimam, quorum etiam num rudera visuntur, extruxerunt. Utebatur hæc Civitas, sicuti tota Magnagræcia, & Sicilia Dorica dialecto, ut opera Theocriti, Architæ, & ipsiusmet Pythagoræ non obscure innuunt, propterea mutatam videmus Ι y Μντέρα in Ματέρα, Dorici enim α pro η utebantur, ut φάμα pro φήμα, prout hujus linguæ peritis perspicuum est.

Recensetur Nobilitas vetustissimæ Urbis Metaponti.

4. Egeritur prænarrata historia tum ex Majorum traditione, Patrum, Avorumque ore Posteris consignata, tum ex Stemmate Metaponti, quod in Hesperia Italica positum ex felici terræ proventu, auream messem gignere fabulabantur Antiqui; idcirco pro Insigniis, Bove spicarum manipulum ore deferente, usum est, quo Stemmate cum cæteris relatis Oppidis Matera etiam nunc utitur.

Antiquissimum Stemma Civitatis Materæ.

5. Redeunte deinde victoriis onusto, & præda divite ex tertio Macedonico bello in Italiam Q. Cecilio Metello Consule, Civitas hæc Vallo, Fossa, aggere, & præaltis

Quare Metellana dicta sit hæc Civitas.

moenibus, aliisque munimentis, sumptibus Populi Romani, cujus magni intererat hanc munitam habere Civitatem contra inquietes Samnites, ceterosque rebelles Populos, circumvallata fuit. Visitur etiam nunc præexcelsa Turris vetustissima in cacumine Civitatis sita, quæ a præfato Consule, Metellana appellatur, avitæ, & patriæ traditioni antiquissima sua denominatione fidem firmissimam, atque perpetuam astruens; quare hæc Civitas Metellana pariter dicta fuit, prout præ cæteris, ex pervetustis lapideis monumentis in ipsius Metropolis muris repertis, etiam nunc legitur, *Regnum*. 1. denominatione sumpta ab eodem Consule Metello. Meteola itidem vocata est; unde Populi Meteolani tota Italia celeberrimi, teste Plinio, suum traxere vocabulum.

6. In ea primum dominati sunt Aborigines Conditores, postmodum Romani, ut mox disseruimus, contra quos cum arma movisset Annibal Pænus Dux, Castra Materæ fixit, tanquam in propugnaculo fortiori Lucaniæ, & Iapygiæ, ut perbelle nimis cecinit Guglielmus Apulienfis lib. 1. fol. 9.

*Post hæc Materam, qua fixa fuisse feruntur
Pæni Castra Ducis, cum subderet Annibal Afris,
Italiam Maniacus adit.*

Unde facili negotio argui potest hujus Civitatis antiquitas, nam cum tempore Annibalis, ducentis circiter annis ante Christi adventum, Urbs fuerit, & adeo munitissima, ut meruerit præferri omnibus aliis vetustissimis Apuliæ Peuce-tiæ Civitatibus; quanta sæcula fuisse antea putandum est, quibus æque celebris existerit.

7. Sane adeo in pretio habita fuit tempore Octaviani Augusti, parum nimirum ante Christi ortum, ut ab ipso Imperatore promeruit reparari, & inexpugnabilem reddi, ut tradit Octavianus Beltramus, quocirca nil mirum

an-

anno 612. post multos menses sevæ, arctissimæque obsidionis Constantium Imperatorem, jam victoriis clarum ob multas Urbes in illa Provincia expugnatas, coactum fuisse obsessionem tollere à Civitate Materæ, ut refert Pandul. Colennuc. in Histor. Regn. Neapol. Non modo in prospera, sed etiam in adversa fortuna hæc munitissima, & antiquissima Civitas laudes promeruit, nam Ludovicus Antonius Murat. in Collect. Hist. Rerum Italic. pag. 265. lit. E. Tom. 2. gesta referens Ludovici Augusti contra Longobardos de anno 840. hæc transcribit de nostra Civitate: *Ac demum omnia illorum capiens Castra, sole tantum illius Civitates remanserunt Barim scilicet, necnon atque Tarentum, nam omnium quidem eorum gloria capta est Urbs MATERIA, quæque igne, ferroque &c.*

8. Romanis succedere Græci, quorum sedes principalis fuit, ritumque, & Religionem coluit, prout ex pervetustis Templis, græcanicis picturis, & inscriptionibus, Sepulchris, & Cenotaphiis perspicuum, & satis clarum apparet. Inspiciuntur etiam nunc in vetustissimis Delubris derelictis ἀμβωνες *Umbones*, five *Ambones* ὠρεῖαι, καὶ ἄγρια πύλαι *speciosæ*, & S. *Portæ*; inspiciuntur pariter ἁγίας νεκρῶν, τὰ ἄγρια τῆς ἀγίας, & in medio, Tabernaculum. Visuntur in interiori Sanctuarii circuitu dispositæ ἐξέδραι *Exedre* pro Sacerdotibus. Cuncta tamen vetustate corrupta, & deformata conspiciuntur. Græcos expulerunt Longobardi, a quibus Suburbia quædam ejusdem nostræ veterrimæ Civitatis denominationem, quæ hucusque viget, acceperunt; prout Cives aliqua statuta, legesque municipales, quæ Longobardæ appellantur, etiam nunc inconcussè observant; hiq; exacti, & pulsi fuerunt a Saracenis; quibus abactis denuo ad Græcos rediit dominatus. In Normannorum etiam devenit potestatem, quibus succes-

Varia dominia sub quibus fuit antiquitas Materæ.

fere Svevi, Galli, Aragoniæ, & Hispaniæ Reges.

9. Ludovico Secundo imperante anno 866. fuit hæc munitissima Civitas Saracenis adempta, & Imperio adjuncta. Anno 987. fere desolata, Græcorum dominio iterum subacta; sed a Saracenis denuo obsessa anno 996. post quatuor menses arctæ, sevæque obsidionis dirempta dirutaque fuit. Fertur in illo duro obsidio Marrem, extrema laborantem fame, nec proprio filio pepercisse; sicut in obsidione Hierosolymitana de quadam Maria narrat Joseph Hebræus Historicus, ut recenset inter alios Regni Scriptores Iccia de *subfeudis lib. 1. mihi fol. 84. col. 2.*

10. Mirum sane videtur, quod cum pluries bellico furore igne, ferroque everfa fuerit, & solo æquata hæc inclyta Civitas, semper tamen in meliorem formam Civium magnanimitate majori cum ornatus fœnore restituta fuit; adeo ut Anno 1480. cum Mahometes II. ad distinendum Ferdinandum Regem Neapolitanum, ne suppetias ferret Rhodiis, cum quibus bellum inibat, misisset in Italiam ingentem classem, quæ ab Epiro Hydruntum appulit, & hanc Urbem diebus septemdecim tormentis graviter verberatam, tandem expugnavit; Rex Ferdirandus ejecturus Turcas ab Italia, militem scribens, & commeatum parans, Materæ sedem fixerit, ibique plures per menses moratus, donec Turcæ Hydruntini morte Mahometis audita, & apparatu Christianorum, accepto commeatu in Græciam redierunt. Qua animi magnitudine, & erga Religionem pietate præditus Populus Materanus fuerit occasione hujus sacri belli Hydruntini præstantissime ostendit; invictus namque periculis, interritus, ut antiquitus semper, & malis superior, primus gementi sub Barbarorum tyrannide Civitati manum auxilium præbuit, & ne sacræ militiæ commeatus deesset, opes omnes publicas, & privatas, & quod haud dubie præstan-

Recusetur
Materanen-
sium animi
magnitudo
occasione
sacri belli
contra Tur-
cas.

tissi-

tissimum fuit, Ecclesiarum omnium sacra vasa, sive aurea, sive argentea, sacramque omnem pretiosam suppellectilem in hoc sacro bello promovendo impendendam tradidit. Sicque se probavit optimam sobolem generosorum illius Civitatis Conditorum, & fortem Religionis, quam usque a D. Petro Apostolo acceperat, assertorem; quamobrem meruit tot Regis Diplomatum, & Pontificiis Bullis extolli, quorum aliqua, hoc factum specificantia, damus *Regeſt. n. 2. A. P.*

11. Hæ siquidem sunt eximie virtutes, quibus prædita aliqua Civitas, etsi nova, & obscura, Principum munificentia conspicua, & cæteris præstantior, privilegiis, & prerogativis redditur, etenim temporis diuturnitas, quæ casuali, & fortuito innititur principio, cum non fulciatur virtutis fulcro, nullo numero habenda venit, nam Populus ignarus, & semipeganus, Civitas egena, & inops dignitatem non tuetur, sed illam ad dedecus usque deprimit; eapropter Civitates, quæ bellorum calamitate, vel temporum injuria depopulatæ, ferro diremptæ, vel incendiis, & cædibus vastatæ fuerunt, honorem, & dignitatem cum splendore amittunt. Exemplum præ cæteris in Civitate Gradenſi habemus, quæ ex antiquo fulgore cum decidisset, cum populo, & mænibus amisit etiam Patriarchatus insignia, ad Ecclesiam, olim Episcopalem, Venetiarum translata, ne in Civitate solo æquata, & ad ultimam egestatem redacta, prout de Acherontina loquuntur Epistola Innoc. III., & Bullæ Xysti IV., & Leonis X., Episcopalis Dignitas vileſceret *Regeſt. n. 3. 4., & 5.* Et quamquam multa plura, & fusiori calamo de vetusto Materanæ Civitatis statu, & Viris pietate, literis, & armis insignibus prænarranda forent, si otium esset, & nostrum institutum commode pateretur; nihilominus hæc antiquitatis latebras tenebrosas rimando, delibasse satis sit, cum

cum operæ pretium ducamus aliqua de clarissimo præfenti statu referre, & Civitatis Acherontinæ variam fortunam itidem recensere, ut ex alterna, mutuaque comparatione emicet nostræ Civitatis longè dignioris nitor.

Describitur
status præ-
fens Civita-
tis Materæ

12. Sicuti veterrima Urbs Matera situ, nobilitate, pietate, & opibus nemini secunda non modo in Lucania, sed etiam in finitimis Provinciis fuit, ita hodierna nobilior, ingenti Clero, Populoque referta, trium ferè milliarium circuitum habitatoribus replet; propterea principem locum in illa Provincia tenet, & tam in temporalibus, quam in spiritualibus jus amplissime dicit; in ea siquidem residet non modo Archiepiscopus, qui in sua, & quinque Suffraganeorum Diæcesibus jurisdictionem exercet, sed etiam Præses Regius, qui cum integro Audientiæ Tribunali, quatuor nimirum Auditoribus, cum Fiscali ad Fisci jurium tuitionem, ac ingenti Scribarum numero, de controversiis totius Basilicatæ dijudicat. Constat Clerus solius Cathedralis tribus Dignitatibus, triginta Canonicis, qui Rocheto, & Cappamagna ad instar inclyti, & excelsi Collegii S. Joannis a Laterano Almæ Urbis decorati fuerunt a b.m. Clemente XI. fere in principio sui Pontificatus; septuaginta, & ultra Beneficiatis, & quadraginta Servientibus Choristis, omnibus Choro addictis, præter magnum Clericorum, & in quatuor Minoribus Ordinibus constitutorum numerum, qui Ecclesiæ inserviunt, & Ministrorum jussa capeffunt. Qui omnes per dietas distributi quotidie cum Cantu Officium Divinum, etiam Feriale in Choro integre concinunt, annuumque Censum non exiguum, & supra cujuslibet indigentiam ex ejusdem Metropolis proventibus accipiunt, quod aut singulare est in tota Italia, aut certe perrarum.

13. Ultra Ecclesiam Cathedralem tres in eadem Civitate numerantur Colligatæ, quæ Populo sacra ministrant, adeo

adeo Clero affluentes, ut soli Ecclesiæ S. Petri Caveosi supra septuaginta inserviant Presbyteri, qui itidem congruo censu, ad commodam honestæ vitæ sustentationem, fruuntur; præter Clerum vagum, qui nulli addictus Ecclesiæ, omnium indigentis famulatur. Laboriosum, & nimis longum sane esset singula Loca pia, & omnium Sodalium Cætus distincte recensere, illorumque pietatis exercitia singillatim enarrare, cum innumera sint fere omnis Cætus, & professionis; sicuti tot Conventuum, & utriusque Sexus Monasteriorum, quibus affluit hæc optime instituta Civitas, singula numerare, & solummodo, ut aliqua recentia promamus pietatis in dies augescentis hujus nostræ Civitatis argumenta, juvat recensere, quod nuper tot Regularium Cænobiis novum Fratrum Hospitalitatis, satis de redditibus provisum, ad pauperes, & præsertim valetudinarios sublevandos, superaddidit. Annis itidem elapsis, nostra tempestate, Monasterium Sororum S. Claræ funditus extruxit, opibus ditavit, & omnibus numeris absolvit; Cujus Sanctitatis fama longe lateque diffusa, non modo finitimarum, sed longe distitarum etiam Provinciarum corda ad pietatem colendam succendit. Non vulgaris eximiae Religionis nota, & argumentum.

14. Sed si cuncta verbis complecti, & recolere fas esset, quis finem faceret? Igitur ad consulendum brevitati pene infinita scitu digna, quæ eam Urbem ornant, reticere, & missa facere cogimur; attamen prætermittendum minime autumamus nobile, & in tota fere ditione Neapolitana, Seminarium, quod structura mirabile, non modo Centum Seminaristis, illorumque Magistris, & Ministris, ac publicis gymnasiis omnium fere Scientiarum, Artiumque, & orientalium linguarum, sed ipsis etiam Archiepiscopis commodam exhibet habitationem; quamquam hi proprium, vetustum, & æque nobile incolant Palatium, situm prope Ecclesiam Me-

Semina-
rium Mare-
ranum de-
scribitur.

tropolitanam cum interiori ad eam aditu. Alit modo hoc Collegium, opibus ditissimum, Septuaginta fere Juvenes, quos omnigena literarum homines format, vigilantia, & curam tam bon. mem. Archiepiscopi Positani, numquam satis ob eximias animi dotes laudandi, quam moderni Archipræfulis Mariconda Equitis Neapolitani præclara eruditione viri, qui certatim invigilat ad optime efformandam juventutem, Gregemque apostolice undequaque regendum.

Adumbratur status antiquus Civitatis Acherontiae.

15. At de Civitate Acherontiae quoque verba facere operæ pretium ducimus, ut ex hypotyposi ambarum Civitatum, veluti ex parallelo, ante oculos eas obversari videat lector, indeque iudicium recte, riteque efformet; eo magis quia paucis verbis illam complectemur, cum nulla subeat remorandi materies, præsertim si statum modernum inspiciamus, cum de antiquo tenui, & inopi, satis erit referre carmina Horatii Flacci Venusini ex illa Civitate, ob propinquitatem, fere indigenæ libr. 3. ode 4.

Mirum quod foret omnibus,

Quicumque celsæ nidum Acheruntiae,

Quæ carmina commentando, & interpretando Joannes Fabricius Scholiastes fol. mihi 173. hæc habet -- *Nidum Acheruntiae*, „ Questo è un Castello nella Lucania picciolo, e fatto sopra un alto monte; chiamalo nido, perchè egli è picciolo, ed in su un monte tanto alto, che pare un nido d'uccello in su un albero. Quibus astipulantur Ascensius alter ejusdem Horatii Scholiastes, qui ad prædicta carmina hæc habet: *Nidum: idest oppidulum, positum in monte, ut nidus solet in arbore: Acherontiae; illius oppiduli: Celsæ, idest in sublimi siti.* Philippus Cluerius in sua Italia ibi -- *Circa Venusiam est oppidum Acheruntiae, vulgo Cirenze* -- Michael Antonius Baudran in additione ad Lexic. Philip. Ferr. verbo Acheruntia: *Deficit in dies, estque*

par-

parva admodum; & Prosper Parisius de Numismatibus Magnægræciæ illam, apte nimis, appellat Urbem deletam.

16. Ipsum sane nominis etymon præcinuit infaustæ Civitati, portenditque eam vastitatem, & desolationem, in qua miserrime degit, & tot antiquorum figmentis, & commentis occasionem præbuit Α'χέων, *ws*, quippe, unde Acheruntiae nomen inditum, dolorum fluvius interpretatur, quasi Α'χέων πόος, ut tradit Cornelius Schrivellius in suo Lexico verbo Α'χέων; de quo execrabili, detestandoque amne in Lucania fluente meminit Titus Livius Decade 1. libr. 8. cap. 21. prope finem ibi -- *Increpans nomen obominandum fluminis: jure Acheros vocaris, inquit; cui assentitur Auctor Gallicus Franciscus de Salignac in libro, cui titulus Les aventures de Telemaque file d'Ulisse livre 8. fere in principio, ubi hanc Civitatem in abrupti montis cacumine, veluti avium nidulum in arboris summitatem, juxta Horatii Scholiastes, omnibus coloribus mirifice adumbravit, & per vivam hypotyposim sub oculos posuit, ac ex agri infœcunditate sterilem, omnibus egenam graphice depinxit; nec a vero sane digitum, aut pedem unum digressus est, verba Auctoris sunt: „ On appelloit Acherontia &c. (4) La Ville étoit sur un rocher posée, come un nid sur le haut d'un arbre &c. Tout au tour il ne croissoit ni herbes, ni fleurs; on n'y sentoit jamais les doux Zephirs, ni les grâces naissantes du Printems, ni les riches dons de l'Automne. La Terre aride y languissoit: on y voioit seulement quelque arbrustes depouilles, e quelque Cypreis funestes. Au loin meme tout à l'intour Ceres refusait aux laboureus les maissans dorees. Baccus sembloit en vain y promette ces doux fruits: les grappes de Raisin se dessechoient au bien de meurir. les oiseaux ne chantoient jamais dans cette terre herisée de ronceis, e d'epines, e n'y trouvo-*

„ ient au-cun bocage pur se retirer. Ils alloient chanter
 „ leurs amours sous un Ciel plus doux. Laon n'entendoit,
 „ que le coassement des Corbeaux, e la voix lugubre des
 „ hibou. L'herbe meme y etoit amere, e les troupeaux,
 „ qui la passoient ne sentoient point la douce joie, que les
 „ fait bondir. Quæ verba Italice exponuntur. „ Quel luo-
 „ go chiamasi Acheronzia &c. ma la Città era collocata so-
 „ vra una rupe, come un nido sopra la cima d'un albe-
 „ ro &c. Dintorno ad essa non vi crescevano erbe, nè fio-
 „ ri, mai non vi si sentivano i dolci Zeffiri, nè vi facea vede-
 „ re la Primavera le sue nascenti bellezze, nè i suoi ricchi
 „ doni l'Autunno. Qui languiva l'arida terra, e vi si scor-
 „ gevano solamente insieme con alcuni sfrondati arborescelli
 „ pochi funesti Cipressi. Per tutto all'intorno negava la ter-
 „ ra le sue dorate ricolte a' Lavoratori. Pareva, che le Viti
 „ ivi prometteffero indarno i loro dolci frutti, i grappoli
 „ d'Uva si seccavano in vece di maturare. Non veniva a
 „ cantare alcun Uccello in quella terra ispida di rovi, e di
 „ spine, nè vi ritrovava boschetti per ritirarsi. Andavano
 „ gli Uccelli a cantare i loro amori sotto ad un Cielo più
 „ dolce, ed ivi non si sentiva, che la funesta voce de' gusi,
 „ ed il gracchiare de' Corbi; era quivi amara l'erba medesi-
 „ ma, e le Cregge, che la pascevano non sentivano quella
 „ dolce giocondità, che le fa saltellare per la Campagna &c.
 Cui Anonymus, qui adnotationes subtexuit sub citato nu-
 „ ro 4. subjungit: „ Acherontia etoit une Ville de la Pouille
 „ située sur une montagne a l'estremité de l'Italia. „ Ache-
 „ ronzia era una Città della Puglia, sita sopra una montagna
 „ nell'estremità d'Italia.

Delinea-
 tur hodie-
 nus status
 inopsAche-
 rontia.

17. At status præsens illius indigæ, pauperrimæque
 Civitatis longe antiquo infelicior est, namque a paucis ha-
 bitatur personis, & Clerus, cujus meliorem partem alieni-

ge-

genæ constituunt, est adeo exiguus, ut nec infimæ Civitatis
 nostræ Collegiæ numerum adæquat. Nullum adest Regu-
 larium, aut Monialium Cœnobium, & sola Cathedralis sa-
 cra ministrat. Asservantur ibi S. Canionis Martyris, & Epif-
 copi vetustissimæ Urbis Grumentî, nunc funditus deletæ,
 sacra Lipsana; at adeo inculte, quamvis propriis sumpti-
 bus, ac præceptis Archiepiscopi omnes semper omnimodam
 culturam exquirant, ut die Celebritatis ad illa veneranda acce-
 dentibus admirationem simul, & stuporem incessent, & in-
 cutiant. Ecclesiæ Cathedrali, quæ non ope illius exigui,
 inopisque populi, sed magnificentia, & zelo Archipræsulum
 subsistit, inserviebant octo Canonici, & duæ Dignitates;
 sed Canonorum numerus nuper anno 1722. adauctus ad
 duodenarium fuit, sedente 6.m. Archiepiscopo Brancacio Reg.
 num. 6. nullo tamen Apostolicæ auctoritatis fulcro, imo nec
 acta erectionis fuerunt præmissa, aut conflata, ne forsan nul-
 litatis vestigia posteris relinquerentur. Pauca testæ illius
 ærumnosæ Civitatis inter parietinas, & vetustissima rudera,
 raro dispersa, in dies ruunt. Annona prorsus desideratur,
 imo quod omnem excedit fidem, nec panem venalem hos-
 pitibus exhibet recensita non inetenus Civitas, & aquæ po-
 tum locus ipse lapideus præceps, & abruptus, naturalisque
 ariditas denegat, adeout loci infelicitas, aeris intemperies, do-
 morum ruinæ, & rerum omnium inopia illam Civitatem
 infauftam, miserandamque constituunt; Ut illam paucis
 verbis in sua relatione occasione Visitationis Sac. Liminum
 An. 1667. perstrinxit Archiepiscopus Lanfranchi, ibi — *Ache-
 cheruntia &c. hodie &c. angustis, ruentibusque præcincta muris,
 paucos, hosque pauperrimos alens habitatores, propemodum de-
 solata conspicitur, nec assertæ pristinae dignitatis monumentum
 aliquod retinet. Palatium Episcopale nullum, nec quod ini-
 bi aliquando fuerit, apparent vestigia.* Regest. num. 7. &
 B 3 lit.

lit. A. In montis calce invisitur unicum pauperrimum Connobium Fratrum Minorum, quos de Observantia vocant, in quo perpauci in summa egestate degunt Religiosi, qui ex finitimis pagis eleemosynas corrogare coguntur. Non immerito igitur hanc Civitatem Cardinalis de Luca Venusinus, testis ocularis, tamquam ex ea fere indigena *disc. 26. sub n. 1. vers. Cum Archiepiscopus, in Miscell. Eccl.* scribens pro Acherontinis appellat pene depopulatam.

Urbem Materam Acheruntiae nomen habuisse ferunt quamplurimi Scriptores, & enunciatum alia non dissimilis traditio de Metaponto, & Heraclea.

18. Hic obiter advertendum æquivocum, in quod præclaros Regni nostri Scriptores incidere forsan fecit Materam, & Acherontinen Ecclesiarum primæva, & immemorabilis unio, nempe Urbem nostram Materam Acheruntiae nomen antiquitus habuisse. Quamplurimi itaque cum de ejusdem inclytæ Civitatis nostræ memoratu digna tradere voluerunt, ipsam Acheruntiae vocabulo nominarunt, sic tamen explanantes: Acheruntia, nunc Matera. *Ita Joan. Bapt. Carafa descript. Regn. Neap. p. 1. lib. 2. §. 1. ibi, Costanzo Imperatore &c. con grosso esercito venne in Italia a danno de Longobardi &c. e con l'armata giunse a Taranto; il che sentendo Romualdo subito fortificò Luceria, ed Acheruntia, oggi detta Matera. Similia habet verba Pandulph. Colleenuc. Histor. ejusdem Regni lib. 2. I eand. Albert. descript. Ital. Venetiis edita ab Ugholino 1596. fol. mihi 223. a tergo ibi, Caminando poi 12. miglia per il Monte Appennino ritrovasti fra esso una bella Valle, ove sta posta la Città di Matera già detta Acheruntia. Quibus astipulantur Octav. Beltran. description. Regn. Neap., Scipio Mazzella Histor. ejusdem Regni. Abraham Ortel. Thesaur. Geograph. verbo Acheruntia, Tarcagnota, & alii multi. Imo Joan. Ant. Magini Patavin. in Geographia Universali Tit. la Magnagrecia fol. mihi 87. comprobat citatos Auctores de nostra Civitate locutos fuisse ibi, Matera Città Archiepiscopale popolata, ricca, e di*

di fertilissimo Territorio, la quale giace in una Valle amena &c. Quidam verò venerantes antiquitatem, antiquo, ut putarunt, vocabulo usi, nimirum: *Acheruntia*, glossam recensitam, nempe: *nunc Matera*, prætermiserunt, cum qualitates, variasque fortunas ipsius nostræ vetustissimæ Urbis Materæ Civiumque referre debuerunt. Unde evenit quod ex hujusmodi nominis æquivoco, & confusione se extollere non erubuerit parva Acherontia, sibi aliena arrogando, alienisque quandoque Casibus nomen suum magnificum vendicare, ac memorandum: At forsan tantum in tempore æquivocarunt Scriptores, cum certum sit ab everfione Metaponti Urbem nostram fuisse Materam appellatam, & solummodo inolevit differentia an cum aspiratione intermedia nempe *Matbera*, vel sine, scilicet *Matera* scribi deberet, & causa fuit sequens parum dissimilis traditio ab enunciata §. 2. Civitati nostræ nomen Materæ dedisse fertur Cives Illustrium quondam Urbium Metaponti, & Heracleæ. His enim dirutis, reliqui Cives Urbem nostram petentes, eam magnificentissime dilatarunt; utque deletarum vivificaretur memoria, uterque Populus nomen suæ contendebat nostræ aptare Civitati; jurgia tamen, jam prope ab armis decidenda, composuit Pythagoras scribens, amplificatæ Civitati utriusque Populi impendio, curaque nomen construi ex primis literis cujuslibet ex duabus jam vastatis Urbibus. Determinatione concorditer acceptata a Metaponto Met, Hera ab Heraclea habitis elementis, Meteræ ortum vocabulum; proptereaque cum aspiratione intermedia scribi debere defendunt, qui huic adhærent traditioni; indeque E in A mutata, Materam vocatam volunt, ut Matris græcum nomen haberet Locorum a suis Civibus constructorum cit. §. 2.

19. Sed de ambarum Civitatum varia fortuna satis verba fecisse nobis videtur, tempus est jam aggrediendi opus propositi.

*Techna I.
Deregitur*

primus Ughelli error, qui tribuit Acherontinae Ecclesiae decem Loca Materanae Diæcesis, & reticet quatuordecim Oppida Diæcesis Acherontinae.

positum, & ostendendi quantum a vero abierit Ughellus. Acherontinis nimis facile credendo, & quanta commenta in eorum gratiam effllexerit, cum aliunde ipse illorum historia rudis, & ignarus fuerit, nam cum in principio suæ historiae Col. nempe 9. lit. C. referat Acherontinam Diæcesim latissime me patere; in Locorum deinde numeratione illam contrahit ad decem Loca Materanae Diæcesis, quæ Materam circumstant, & veluti circumsepunt, & reticet Terras quatuordecim, quæ absque ulla contradictione de Acherontina dicuntur Ecclesia, tamquam illam circumcingentes, & ambientes, sic diligentissimus hic Historicus ἐν τῷ προόρῳ in vestibulo hæsit in aqua, etenim propugnaturus tamquam unicum totius operis scopum latitudinem Diæcesis Acherontinae, turpiter ignorat quantum illa se extendat, taciteque innuit se nec prima illius historiae elementa linxisse, & degustasse, sed ad Acherontinorum relationem scripsisse, nulla adhibita mentis sagacitate in rebus discernendis, unde argui potest fides, quæ huic Historico adhibenda venit, in iis præsertim, quæ ab ipso non adeo principaliter intenduntur, idcirco non immerito Sacrae Almae Urbis Tribunalia illum pluries rejecerunt, tamquam Historicum modernum, scribentem ad Partium relationem, & præcipue Rota coram Falconerio Tom. 2. tit. 23. de Offic. Ordinari. decis. 2. n. 25. ibi -- *adversus hucusque constabilitatem non meretur attendi assertio Ughelli Ital. Sac. Tom. 7. fol. 663. &c., quia cum iste Historicus multa referat ad relationem ipsorum Episcoporum &c. Inde est quod etsi aliquando a nostro S. Auditorio fuerit eidem Historico tributa aliqua fiduciaria laus, tamen vel accidit circa præcipuum factum Chronologicum, & antiquum, vel quando ejus dicto patrocinantur alii probate fidei Historici, non vero in simplicibus facti circumstantiis &c. cum certum sit Historicorum assertiones destrui a publicis scripturis contrarium probantibus Rot. Coram bon. m. Alexandr. VIII.*

dec. 253. n. 1. Et Cardin. de Luca de Jurisdic. disc. 20. n. 7. ibi: *Rescriptum fuit exhiberi authenticum documentum Literarum Pii V., cum deduceretur solum illarum tenor registratus apud Ughell. tom. 7. Ital. Sac. agendo de ista Ecclesia, cui merito delatum non fuit, tamquam Historico moderno multa referenti, pluresque scripturas registranti ad simplicem relationem, seu exhibitionem ipsorum Episcoporum, vel aliarum Partium; quamvis enim habeamus in jure conclusionem super fidem Chronistis, & Historicis præstandam ex deductis per Mascard. de probat. concl. 287., Gratian. discept. 893. &c. Nihilominus ea intelligitur ubi agitur de antiquis, & probatis Historicis, in quibus nulla affectationis, & Partium suggestionis suspicio urgeat; secus autem in modernis, & ubi dicta probabilis suspicio obstet. Idem Doct. de Præhem. disc. 3. n. 10. ibi: Hinc perinde prorsus vanum dicebam fidem adhibere hujusmodi scriptoribus vel tamquam factionariis, vel ad partis colligantis instantiam scribentis &c.*

20. In margine columnæ 9. suæ Italiae lit. C. recenset Ughellus, siue illius Postillator in Acherontia duo adesse Virorum Cænobia, cum, ut præmissimus unicum dumtaxat reperiatur Fratrum de Observantia sub regula S. Francisci degentium, ut est evidens, & patet a relationibus Archiepiscoporum pro Visitatione liminum Sanctorum Apostolorum datis, adeo inops, ut paucos pascat Alumnos, qui, ob nimiam Civitatis egestatem, a finissimis locis eleemosynas emendicare coguntur. Siquidem ipsemet Ughellus eadem columna 9. lit. C. in fine asseverat quod *ager Acherontinus admodum parvus est. Alterum vero Cænobium quod effingitur, cum, lustratis omnibus ruderibus, & parietinis illius depopulatæ Civitatis, & rupibus præcipitis montis, ad quem nonnisi per unicum, & angustum iter ascenditur, hucusque reperiri non potuit, facile erit in Archetypa nova efformanda urbe, cujus τῶπον in mente forsan gerunt Acherontini, quod jam factum*

Techina II.

Non duo Acherontiae sed unum dumtaxat existit Cænobium Virorum mendicantium a Civitate longe diffitum, quod Eleemosynis finitimorum sustentatur.

bono, Seni supposuerunt, isque postilla patulo excepit ore consignandum perpetuo posteritati, tamquam æternum suæ nimiae facilitatis argumentum.

Techna III.

Contrahit
Ughell. nu-
merum Ca-
nonicorum
Eccl. Metr.
Materæ ad
vigintisept.

21. Progreditur Ughellus ad enarrandam utriusque Ecclesiæ historiam, & Materam magnam urbem jure merito appellat, sed livore quo in eam Civitatem infontem abundabat Col. 12. lit. B. contraxit Canonorum numerum illius celeberrimæ Metropolis ad vigintiseptem, cum revera, tribus compræhensis Dignitatibus, trigintatres sint, præter septuaginta circiter Beneficiatos, & quadraginta Choristas Servientes, omnes Choro addictos, ut supra recensuimus; prout controversi non potest, & patet ex antiquioribus, modernis omiſſis, Archiepiscoporum relationibus S. Congregationi Concilii occasione Visitationis Sacrorum liminum datis, quas afferre, aliave documenta ad hanc comprobendam veritatem, esset accensa lucerna lucem meridianam ostendere. Sed in his, & similibus causamur Acherontinorum *παραγυίας* astus, & calliditates, quibus bonum Senem eluserunt.

Techna IV.

Propugna-
tur Relatio
Luitprandi
transcripta
a Card. Bar.

22. Auspicatur deinde Ughellus col. 10. lit. D. prope finem sermonem de Materanis Episcopis a relatione Luitprandi Episcopi Cremonensis, quam reportat emunctæ naris Historicus, Pater scilicet Ecclesiasticorum Annalium, Cæsar Cardinalis Baronius, inclytæ Civitatis Soræ *ἀντόχθων* indigena clarissimus, Regni Neapolitani, imo totius Italiæ decus, & Ecclesiæ Romanæ Sydus perlucidum sub annum 968. §. Nicephorus, sequentibus disertissimis verbis: *Scriptit itaque Polyeuctus Constantinopolitanus Patriarcha privilegium Hydruntino Episcopo, quatenus sua auctoritate habeat licentiam Episcopos consecrandi in ACIRENTILA, Turcico, Gravina, MATERIA, & Tricario, qui ad consecrationem Domini Apostolici pertinere videntur; hucusque Luitprandus. Et quamquam recitata verba tam clara sint,*

ut

ut alium ab eo, quem sonant, sensum non admittant; nihilominus Ughellus contrarium illis aptare conatus est; vult enim quod facultas Episcopo Hydruntino demandata suum non sit sortita effectum quoad Episcopos Materanos, quia *de illis in Diptycis, & Sacris Tabulariis altum silentium*, sicque Litem dirimit Ughellus, ut sæpe solet, vigilando somnians.

23. Etenim Luitprandus in sua nimis aperta, & clarissima relatione indiscriminatim recenset omnes suprarelatos Episcopatus, & refert in his omnibus demandatam fuisse facultatem Episcopos *consecrandi* Antistiti Hydruntino, tamquam suos Suffraganeos, ut ipse ex simplici Episcopo factus Metropolitæ, Jura Archiepiscopalia, quæ præsertim in Consecratione consiltebant, exerceret; sensus hic noster descendit immediate ex litera Luitprandinæ relationis, ubi luculenter dicitur, mentem Patriarchæ Constantinopolitani fuisse, ut Ecclesia Hydruntina in Archiepiscopalem erigeretur, illis verbis. *Scriptit Nicephorus &c. ut Hydruntinam Ecclesiam in Archiepiscopatus honorem dilatet, nec permittat in omni Apulia latine amplius, sed græce mysteria sacra celebrari.* Hujusmodi Ecclesiæ Hydruntinæ in Metropolim erectio effectum suum sortiri non potuisset absque destinatione, & assignatione Episcopatum Suffraganeorum; idcirco illi addixit quinque Episcopatus latinos, qui ad Sedem Apostolicam spectabant, & vetuit, ne in illis imposterum latine, prout usque ad ea tempora fieri consueverat, sacra ministrarentur, sed græcanico ritu cuncta conficerentur; verba, quæ sequuntur nostrum sensum mirifice exprimunt: *Scriptit itaque Polyeuctus Constantinopolitanus Patriarcha privilegium Hydruntino Episcopo, quatenus sua auctoritate habeat licentiam CONSECRANDI in ACIRENTILA, Turcico, Gravina, MATERIA, & Tricarico, qui ad consecrationem Domini Apostolici pertinere videntur.*

24. Ex quibus promanat clarior nostræ Thæsis probatio, nempe quod tempore Luitprandi relatæ quinque Ecclesiæ jam Episcopales fuerant, nam eorum Episcopatus ad Sanctam Sedem Apostolicam spectare dicuntur, ut ipsemet Luitprandus fatetur, alias irrationabiliter conquereretur de græcanico ausu, ex quo nullum emanasset præjudicium Sanctæ Sedi, cujus jura in ea relatione tueri videtur, in qua notatæ digna sunt illa verba: *Qui ad Consecrationem Domini Apostolici pertinere videntur*, quia innuunt Episcopatum tunc existentiam, & eorundem pertinentiam ad Sanctam Sedem; effutiit ergo Ughellus, dum phanatico enthufiasmo divinando prophetavit, græcanicum ausum altas radices non fixisse, & subinde intulit omnes recensitas Ecclesias Episcopis caruisse.

25. Facilem ulterius se prodit ipsemet Ughellus ex eo quod, texens historiam Ecclesiæ Acherontinæ, arguit antiquitatem illius Episcopii ex relatione Luitprandi; postmodum verba faciens de Episcopatu Materano pagina sequenti ex eadem relatione arguit novitatem, & tanquam si non essent eadem verba, idemque verborum contextus, proprio arbitrato modo ad unum, modo ad alterum contrarium fersum illa, futiliter detorquet; pluribus communia uni dispo- tice concedens.

26. Imo hic Ughellinus arbitrarius intellectus apertam involvit contradictionem, & recta delet Acherontini Episcopi antiquitatem, quam ipse acriter propugnat; siquidem aut illa Loca relatæ a Luitprando habebant Episcopia, vel non? Si secundum, ergo Acherontia Anno 968. Oppidum erat, non adhuc Episcopalibus honoribus insignitum, & sic Ughellus secum pugnat, dum ad tertium sæculum illius Ecclesiæ refert primordia. Si primum, & Episcopos habebant, licet impositum perpetuum silentium, & causa decisa pro omni- bus

bus recensitis Locis, cum de omnibus indiscriminatum fiat mentio in pluries citata relatione, ibi: *Quatenus sur auctoritate habeat licentiam Episcopos consecrandi in Acirentila, Turcico, Gravina, Materia, & Tricarico*; cumque ut patet non sit major ratio unius Ecclesiæ, quam alterius, vel omnes Episcopales censendæ sunt, vel fatendum omnes Episcopis caruisse. Atqui per Ughellum Acherontia eo tempore, & longe antea Episcopalis erat; idem igitur omnino dicendum venit de Matera, & reliquis quatuor Civitatibus.

27. Nec recte ratiocinatur Ughellus, dum arguit novitatem Ecclesiæ Materanæ, cæterorumque Locorum a Luitprando recensitorum, ex eo quod de illis in Diphtycis, & Tabulariis nulla mentio habetur; nam si hoc verum esset, tot Civitates, quarum Præsules per sæculorum fere decades ignorantur, Episcopales non extitisse dicendum esset, cum tamen tales decernat una vel altera secundi, vel tertii sæculi, & in nomine quandoque, deformata denominatio, nullatenus refragante tot sæculorum subsequen- tium silentio: exemplum hujusmodi antiquarum Ecclesiarum, quarum Antistites per plura sæcula delitescunt, habentur passim in eodem Ughello, & præsertim in Sede Acherontina, cujus Præsules per spatium tercentum annorum ignorantur; an propterea fatendum hisce intermediis temporibus Acherontiam Episcopis caruisse? Italia enim sicuti totius Terrarum Orbis melior pars, ita omnium votis expetita, omnium quoque experta est arma; quamobrem tot Barbarorum direptiones perpessa, cædibus, igne, ferroque vastata, monumenta insigniora amisit, & ex domina fere totius Orbis, variarum passa dominatus Nationum, tot vicissitudinum casibus, vix retinet vetustæ speciei, & præstantissimæ formæ reliquias. Hinc promanat tot inclytorum, veterrimorumque Tabulariorum depopulatio, quæ interitum, fatumque tot insigni- bus

bus sacris profanisque facinoribus, & oblivionem attulit. Idcirco apud Doctores ortum est effatum, quod quotiescumque de alicujus rei origine non constat, illa vetustissima censenda sit & ab hominum memoria abscondita *Extravag. l. de Empt. & Vendit. Gloss. memoriam in l. 3. §. dubius ff. de aqua quotidiana*: etsi vetustatis documenta non promantur, quæ ipsa originis caligo, & obscuritas obduxit, & contegit; ideoque in vetustatis latebris conssepulta autumantur, & præsumuntur. Fallitur igitur Ughellus illarum Ecclesiarum vetustatem improbando, quarum in Diptycis altum silentium; nam præterquamquod Diptycæ fortunæ casibus subjacent *Cardinal de Luca de Judicii discurs. 28. num. 27.* & priorum sæculorum in omnium generaliter Ecclesiarum Tabulariis, & Archiviis desiderantur; deinde sufficit, ut mox differuimus, ipsa originis obscuritas. Cumque Materanæ Ecclesiæ, sive illius veterrimi Episcopi, ignoretur ortus, fatendum omnino illam vetustissimam fuisse, & synchronam forsan, ne dicam antiquiorem, Acherontina.

Techna V.

Demonstratur vetustas Episcopatus Gravinensis.

28. Et re sane vera Gravinensis Ecclesia, de qua fit mentio in eadem relatione Luitprandi, Anno 876. & sic per fere sæculum antequam retulisset, jam Episcopum habebat, quod comprobatur tum ex Testimonio Cardinalis Baronii Tom. 10. Annal. sub cit. An. 876., ubi refert quendam Leonem Episcopum Gravinensem Concilio Pontigonensi interfuisse, & orationem habuisse super ingredientibus; tum etiam ex ipso Ughello; is namque auspiciatur historiam Episcoporum Gravinensium a præcitato anno 876. expressam mentionem faciens de eodem Episcopo Leone; at deinde pag. seq. historiam a se antea exaratam penitus stupide oblitus, eandem reiterat, repetitque ab Anno 1061. Alexandro II. Pontifice; proptereaque non immerito a Nicolao Coletto Sacerdote Veneto ejus Postillatore, qui additiones in

ulti-

ultima editione subtexuit, in calce col. 114. ejusdem Tom. 7. capitur, inuriturque censoria nota parum fidæ memoriæ hîsce verbis: *Excidit hic Ughelli narratio, nam præcedentibus jam fere ducentis annis initium sumit ex eodem Ughello series Gravinensium Episcoporum.* Ita Coletus, qui jam nimiam Ughelli facilitatem subdoratus fuerat. Ex quibus satis superque perspicuum, clarumque redditur, quinque Civitates a Luitprandina relatione recensitas, non modo tempore Luitprandi Anno scilicet 968., sed longe antea Episcopali bus infulis fuisse redemitas, Ughellumque cantherino ritu somniasse, dum gratis incohærentia prolocutus, effruiit illas Ecclesias post decimum sæculum Episcopali Sede fuisse decoratas, nullo, nec quidem verisimilitudinis fulcro, subnixus.

29. Quamquam hæc generalis probatio tam evidenti claritudine, & convincentibus rationibus constabilita sit ad evincendam, firmamdamque Cathedræ Materanæ antiquitatem, cum inter reliquas jam antiquas, de quibus nec ipse Ughellus ambigit, fuerit connumerata, & accensita; nihilo tamen minus cum πάντως particularium documentorum, & rationum Materam in specie concernentium usquequaque affluat ubertas, ut magis magisque Ughellana conjectura insubstans, & vanam demonstretur operæ pretium arbitramur in propatulo illas promere, ut publici juris factæ Ughelli somnia deliriaque increpitent, & prætermisissis tot Materanæ Sedis Episcopis, qui primis Ecclesiæ sæculis illi Cathedræ insiderunt, Equitio nimirum, qui Concilio Romano de Anno 487. sub felice III. interfuit, Felice itidem Mathe rensi Episcopo, qui subscripsit Concilio Africano habito Anno 484. Opportuno, qui in alio Concilio Romano de Anno 721. Floro Materanensi Episcopo, qui adfuit Concilio Constantinopolitano cum Crescentio Episcopo Ecclesiæ Ceren-

rensis Anno 869. Joanne itidem Materano Antistite, qui inter alios Regni Neapolitani Præsules, Cajetanum nempe, Fundanum, & Ceretinum se subscripsit Concilio Romano XI. celebrato Anno 998. sub Gregorio V., ut habetur apud Labb. Histor. Concil. & demum Stephano II. Episcopo Materanensi, de quo Lupus Protospata celeberrimus Regni Neapolitani Scriptor mentionem facit sub Anno 1024. Prætermittis, inquam, tot Materanis Præsulibus, tum quia nostri thematis probatio non paritur illis indigere, ut mox demonstrabimus, tum etiam quia aliqua accidentalium verborum mutatio, quam barbara illa sæcula inquinatae dictionis facile in Episcopatum, Civitatumque nominibus intrudebant, occasionem detrahendi, & more solito cavillandi Acherontinis præberet; quamquam ipsi in eadem sint nati; cum eorum Civitas variis temporibus varia sortita sit nomina, & modo Acheruntia, modo Acherontia, modo Acirentila, & modo Cerenfis, & quandoque foedius appellata sit, ut apud Labb. Tom. 4. Concil., Paulum Diaconum, & Aloysium Morerium in suo Lexico Historico verbo Cirenze, observatur.

30. Episcopii Materani antiquitas probatur in specie primo ex Instrumento de anno 1065., in quo Stephanus Episcopus Materanus confirmavit Monasterio S. Michaelis Ordinis S. Benedicti de Monte caveoso Materanæ Diocesis donationem Ecclesiæ S. Mariæ ejusdem Civitatis, concessitque eidem Jura Parochialia, & exemptiones a Visitatione Ordinarii *Regest. num. 8.*; quod Instrumentum eo majorem meretur fidem, quo absque hæsitacione pro legali recognitum, habitumque fuit a Rota coram Gyptio in Judicio Petitorii super Extensione Materanæ Diocesis, ut fusius dicemus, ter Annis 1596., & 1597., favore Ecclesiæ Metropolitane Materanæ decisi; quippe cum alias, quam ejusdem

In-

Instrumenti vigore Patres Cassinenses fuerunt semper, & sunt in pacifica Jurium possessione, ac exemptionum prædictarum *dic. num. 8. Regest. lit. A.* Ughellus vero idem Instrumentum ex diametro ob stare cognoscens suæ opinioni, qua obstinate nimis inficiatur Materanæ Cathedræ antiquitatem, & Diocesim, suspectæ fidei damnat *Col. 13. lit. C.*, gratis tamen, nulloque innixus fundamento. Sic affolet: merito igitur insubstantientis Censuræ notatur ab accuratissimo Ludovico Ant. Murat. *In Rer. Italic. Scriptor., & præcipue in Agnell. Dissert. libr. Pontif. p. 1. pag. 26. lit. E.* Ibi -- *At severe pronunciat Ughellus Tom. 2. Ital. Sac. mendacium esse asserere plures Severos (loquens de Præsulibus Ravennaten.) Non asseruimus quidem; sed quo argumento severam suam Censuram firmet vir doctissimus non satis perspicimus.*

31. Secundo luculentius evincitur ex alio consimili vetustissimo Diplomate Anni 1078. approbationis cujusdam concessionis Tenimenti vulgariter dicti *il Cornù*; *Regest. num. 9.*, in quo, propter illius vastitatem, coeunt oræ tam Montis caveosi, quam Pisticii, & Bernaldi Terrarum Materanæ Diocesis, factæ a Benedicto Episcopo Materano, regente eo tempore Ecclesiam Acherontinam Episcopo Arnaldo; quod Tenimentum dicitur Materanæ Diocesis. Quæ ambo Instrumenta extracta fuerunt ab illo tota Lucania celeberrimo Archivio dictorum Patrum Cassinensium Montiscaveosi, cui Tabulario semper constanter adhibita fuit plenissima fides in omnibus Tribunalibus *Glossa librum in Cap. ad audientiam de præscript.*, præsertim Regiæ Cameræ Neapolis, etiam contra jura Fisci; authentica, & non apocrypha censenda sunt, ut gratis perperam autumat Ughellus, eo vel maxime quia Patres sunt in pacifica possessione vigore supradictorum Jurium, ut probatum est præcedenti §.; quæ probatio cum promanet ex antiquissima, & immemorabili

D

pos-

possessione, plenissimam altruit fidem, *l. is, qui destinavit* 25. in addition. marg. ff. de rei vindicat.

32. Imo Instrumentum Concessionis Tenimenti dicti *il Cornù* fulcitur alio consimili Instrumento Anni 1588., quo per Breve Xisti V. commissæ decisione Litis exortæ inter dictos Patres Cassinenses Montiscaveosi, & Archiepiscopum Tarentinum, qui in Dioecesi Materana nonnullos redditus habet, super eodem Tenimento *il Cornù*, illud denuo *MATERANÆ DIOECESIS* denuntiatur, relative ad primum Instrumentum Concessionis Anni 1078., & ulterius in precibus porrectis Exmō D. Proregi Neap. pro *Regio Exequatur*, pariter Tenimentum illud dicitur *MATERANÆ DIOECESIS* Regest. num. 10. Clariora, & firmiora documenta ad invicem sibi manus dantia, quæ & Materanæ Cathedralis vetustatem, & illius Dioecesis antiquitatem demonstrarent promi non possent. Instrumenta siquidem antiqua omnem merentur fidem, & plenissime probant ex deductis per Anfaldum Decis. 14. num. 11.

33. His accedit luculenta Acherontinorum confessio; ipsi namque pluries facti sunt Materanum Episcopatum Acherontino unitum fuisse, & utrumque ad Archiepiscopatus honorem, Dignitatemque evectum ab Alexandro II. Sæculo XI. quando ambæ Sedes Episcopales erant, nam Acherontina anno 1051. Suffraganea erat Metropolis Salernitanæ, ut refert Baronius annal. Tom. XI. Aubertus siquidem Miræus historicus Gallicus in lib., cui titulus *Geographia Ecclesiastica* fol. 3. & 4. editionis Lugdunensis, scribens, ut aperte fatetur, ad relationem Fremii Aetii Archidiaconi Acherontini, hæc habet: *Matera olim Episcopum habuit Acherontino suffraganeum, sed per Alexandrum II. dictus Episcopatus cum Archiepiscopatu Acherontino est unitus, quo fit, ut hodie dicatur Archiepiscopus Acherontinus, & Materanus; ita per literas nos monuit anno*

1616. *Fremius Aetius Archidiaconus Acherontinus*. Igitur ex Acherontinorum confessione Ecclesia Materana erat Episcopalis ante Pontificatum Alexandri Secundi, a quo unio facta dicitur ab Acherontinis, utriusque Ecclesiæ, & earumdem evectio ad Archiepiscopalem Dignitatem. Quidquid deinde subiungitur, quod Episcopus Materanus Suffraganeus fuerit Archiepiscopatus Acherontini, gratis asseritur, nam, ut præmissimus, constat per decem annos ante promotionem Alexandri II., quæ evenit 1061., Ecclesiam Acherontinam fuisse Suffraganeam Ecclesiæ Salernitanæ, ut refert Cardinalis Baronius Tomo XI. Annalium sub Annis 1047., & 1051., quomodo ergo ipsa Suffraganeas Ecclesias habere poterat? Miræo Callico consonat alter ejusdem Nationis Historicus in hac materia facile princeps, nimirum Philippus Labæus in Tomo primo Conciliorum, ubi refert Alexandrum II. unituisse Archiepiscopatum Materanensem cum Acherontino asserens, Acherontino Archiepiscopo, *Cirenze*, unitum fuisse Materanum, *Matera*, jam a tempore Alexandri II. Majora, & clariora testimonia dari non possent; cum prominent ex Historicis tam celeberrimis quibus integra debetur fides ad tradita per Bartol. in leg. 1. ff. si certum petatur num. 22. Afflict. in præludio Constitutionum Regn. quest. 19. num. 17. Cassan. in Catal. Gloriæ Mundi p. 10. cons. 46. Anfald. decis. 100. n. 88. cum Concordant.

34. Prænarratis respondet, altera Acherontiorum confessio ultronee facta s. m. Leoni X., a quo expiscaturi depressionem Archiepiscopatus Materani, supposuerunt nostram Ecclesiam ab Alexan. II. in suffraganeam fuisse concessam Archiepiscopali Acherontinæ, ut legitur in Bulla dicti Pontificis; & quamquam longissime a vero absit, quod Ecclesia Materana eo tempore, & unquam suffraganea extiterit Ecclesiæ Acherontinæ, ut mox ostendimus, juvat nihilominus ad statuta in cap. Cum

Venisset, & ibi Glossa Probatum de Institution. quod ipsimet fateantur nostram Ecclesiam eo tempore fuisse Episcopalem, ad redarguendum mendacii eorummet ore Ughellum, qui ausus est impavide asseverare Col. 12. lit. B., & Col. 37. lit. D. Materanam Ecclesiam nostram anno 1203. ex simplici Abbatiali Diœcesis Acherontinæ evectam fuisse in Archiepiscopatus honorem, ob utilitatem pauperrimæ Ecclesiæ Acherontinæ.

Tecbna VI.

Recensetur Epistola Innocentii III. novæ unionis amborum Ecclesiarum, & suo genuino restituitur sensui ex mente plurimum Bullarum aliorum Pontificum.

35. Elicit hanc conjecturam Ughellus ex quadam Epistola Innocentii III. edita recensito anno 1203., sed quam male, patet ex infra dicendis. Etenim prædicta Epistola non habetur integra, sed adeo mutila, abbreviata, & incompleta, ut sensum perfectum non faciat. Verba Bullæ sunt: *Andree Archiepiscopo Acherontino, ejusque successoribus Canonice insituendis in perpetuum: Fratres, & Coepiscopos &c. Ad hæc propter evidentem utilitatem, & necessitatem urgentem de communi Fratrum nostrorum consilio Cathedralem apud Materanam sic duximus statuendum, ut illa priori Cathedræ uniatur. Usus quoque pallii &c. Datum Præneste per manus Joannis* 3. Non. Maji anno VI. Quam obscure sonent hujus Bullæ sensa legenti liquet. Supponit necessitatem, & utilitatem; & reticet cujus Ecclesiæ sit. Materanam nostram Ecclesiam appellat Cathedralem; & conticet, an antiqua, vel potius, ut somniat Ughellus, noviter evecta sit. Recenset unionem, sed adeo confuse, ut non modo ignoretur quænam sit Ecclesia unita, sed etiam an unio nova sit, vel potius vetusta renovata, & quæ alias ad tempus facta fuerat, nunc sit perpetua. Commemorat priorem Cathedram, & tacet quænam sit Materana, an Acherontina. Denique concludit: *Usus quoque Pallii &c.* sic abrupte, ut quid importent hæc verba prorsus ignoretur. Hinc est quod hanc Bullam, adeo concisam, ex ejus sensu interpretari idem esset ac Augiæ stabulum repurgare.

36. Nos vero, qui veritatem in rebus præsertim caliginosis diligenter, & studiose rimamur, Epistolam hanc non ex proprio ejusdem sensu, qui fere nullus est, sed ex vetustis documentis explanandam ducimus; sicuti enim incerta, & dubia per certa, & perspicua, ita obscura per aperta, & clara explicari, & aperiri debent. *Argum. Text. in l. qui filiabus 17. ff. de legatis primo Gloss. Edicti l. 1. §. Si is, qui ff. de exercitor. actione.*

37. Primo Epistola supponit necessitatem, & utilitatem causam dedisse novæ unioni, etsi non aperiat cujus fuerit, veruntamen Ecclesiæ Acherontinæ censenda venit; etenim Bullæ Xysti IV., & Leonis X. editæ partibus auditis, & contradicentibus habent: *Acherontiam eo redactam, ut Archiepiscopalis Dignitas in ea vilesceret; & inferius: Ex fructibus redditibus, & proventibus Mensæ ipsius Ecclesiæ Materanæ quodammodo se sustentat, & paulo infra: & a qua, idest a Materana Ecclesia, Vitæ suscipit nutrimenta.* Cui assentitur Leo X. *Dudum felic. rec. Xystus Papa IV. &c. provide considerans, quod alias Acherontinam, quæ in Clero, populo, facultatibus, & divitiis admodum decreverat, & Materana Ecclesia, quæ Clero, & populo, atque opibus, & rebus humano victui opportunis copiosa &c., & inferius: Materanam Ecclesiam, a qua vitæ nutrimentum suscipiebat grato prosequeretur honore &c. Reg. n. 4. & 5.* Ex quibus deducitur utilitatem, indigentiam, & necessitatem fuisse Ecclesiæ Acherontinæ, sic ipsemet Ughellus Col. 37. lit. C. confitetur, ibi — *Anno 1203. vel ex Andree insinuatione, vel potius urgente necessitate, & utilitate Acherontinæ Ecclesiæ &c. univisse &c., cum Materana semper divina ope, divitiis affluens fuerit, ut præfati Pontifices asseverant, & nos concludenter ex Historicis probavimus supra.*

38. Sed jam auribus usurpamus objectionem, Bullas recens-

Redditur testator duabus Bullis Xysti IV., & Leonis X. extrema egestas Ecclesiæ Acherontinæ, & comprobatur itidem alia Bulla ejusdem Pontificis Inn. III.

cenſitas editas fuiſſe Materanis orantibus, ideoque, eis utpoti ad eorum preces emanatis, nullam fidem adhibendam. At præterquamquod Epiftola Innocentii III. renovatæ unioni edita fuit non ad instantiam Materanenfium, ſed Andrea Archiepiſcopi Acherontini, cui fuit directæ, qui ſuæ Eccleſiæ neceſſitatem aperuit Pontifici, & novam impetravit unionem in ſui ipſius, & pauperis Eccleſiæ ſuæ ſolacium; Bulla poſtmodum ſupra relatæ, & præſertim Leonina prodierunt Acherontinis auditis, & acriter ſe opponentibus, & prævia informatione, & relatione duorum S. R. E. Cardinalium quibus cauſa commiſſa fuit, ut in eadem Bulla Leonis X. luculenter continetur; propterea quæ in ea recenſentur, utpote a præſatis Cardinalibus comprobata, omnem promerentur fidem, omnemque excludunt exceptionem; nihilo tamen minus ad hanc repellendam objectionem, utque nos ingenuos, candidos, & veritati addiſtos experiantur, in medio afferre non gravamur aliam Epiftolam ejuſdem Pontificis Innocentii III. editam anno 1199. incipit *Quantum honoris* ab Ughello Col. 34. lit. C. transcripta, in qua graphice, & egregie adumbrantur neceſſitas, diminutio, & deſolatio Eccleſiæ Acherontinæ ibi — *Redacta in ſolitudinem, & in diminutionem converſa* Reg. num. 3. Cumque de Anno 1203. perſtaret, prout nunc miſerrime durat, neceſſitas dictæ deſolatæ Eccleſiæ Acherontinæ, perneceſſe fuit illam denuo unire Eccleſiæ Metropolitanæ Materæ, ut ab hujus menſa Archiepiſcopus alimenta, & ipſa decentiam, honoris, & dignitatis deſumerent fulcimentum, prout laudati Pontifices, plenarie de veritate inſtructi, eorum reſpective Bullis prodiderunt.

39. Demonstrata Eccleſiæ Acherontinæ neceſſitate, quæ cauſam dedit perpetuæ unioni, facili negotio ex ſupra deductis demonſtrabimus Cathedram noſtram, quam novam ex dictæ Bullæ ſenſu perperam arbitratur Ughellus, an-

Concluditur egeſtatem Eccleſiæ Acherontinæ cauſam dediſſe unioni.

tiquam fuiſſe, tum quia in dicta Epiftola non recenſetur nova, ſed ſolummodo ſimpliciter enunciatur abrupto ſenſu; tum etiam quia conſtat ex ſubſcriptionibus Materanenfium Episcoporum tot Conciliis relatis a Labbe Hiſtor. Conciliorum, ex Relatione Luitprandi ſupradiffuſa, ex pluribus Diplomatiſbus noſtrorum Episcoporum, ex reiteratis eorundemet Acherontinorum confeſſionibus, & ex Hiſtoricorum teſtimoniis ſupracitatis, noſtram Cathedram antiquiſſimam fuiſſe; certe ſynchronam, ne dicam antiquiorem, cum Sede Acherontina.

40. Recenſetur deinde unio ambarum Eccleſiarum, ſed quænam ſit Eccleſia unita, & qualis ſpecies fuerit unionis, ex ipſis Epiftolæ verbis non innotefcit; qua de re recurrendum omnino ad alias Pontificum Bullas, in quibus de huiusmodi unionem habetur mentio. Xiſtus IV. ſermonem faciens de huiusmodi Eccleſiarum unionem, eam æque principalem decernit his verbis: *Dictaque Eccleſia Materanen. & eidem Acheruntinen. conjuncta, SIBIQUE ANNE-
XA, ET E CONTRA, SEU INVICEM AM-
BÆ &c. impoſterum unite fuerunt &c.* Cui Bullæ Xiſtinae conſonat Bulla Leonis X. ibi: *Quod alias Acheruntinen. &c., & Materanen. Eccleſia, quæ &c. INVI-
CEM, UT ALTERA ALTERI IN HONORE,
& decenti earum Præſulis ſtatu mutuo eſſent ſubſidio, Apo-
ſtolica auctoritate perpetuo unite fuerant.* Idem etiam indicavit Rota cor. Gyptio in dec. 1. favore Materanenfium edita die Lunæ 29. Aprilis 1596. data Reg. num. 11., quæ ſub finem habet: *Neque per dictam unionem Eccleſia Materanen. aliquid de ſuis juribus amiſit, quoniam ex his, quæ deducuntur viſum fuit DD. iſtas Eccleſias fuiſſe ad invicem
ÆQUE PRINCIPALITER unitas, quo fit, ut
quælibet ipſarum cenſeatur remanſiſſe in ſuo ſtatu, & honore.*

Unio fuit æque principalis.

re. Idcirco Card. de Luc. de Canon. disc. 26. num. 12. scribens pro Acherontinis asseverat, quod hæc unio semper pro constanti habita fuit *ÆQUE PRINCIPALIS*; nec tunc primum peracta, sed longe antea, prout ipsimet Acherontini pluries fassi sunt, ut supra animadvertimus, nimirum tempore Alexandri II. sæculo XI., quando ambæ Ecclesiæ Episcopales erant, ut parum superius pandimus, nam ex testimonio Card. Baronii, ut in §. 35. diximus, patet Anno 1051. Ecclesiam Acherontinam fuisse de Provincia Salernitana, illiusque Ecclesiæ Suffraganeam, & deinde tempore dicti Alexandri II., nempe decennio post, una cum Ecclesia Materana fuisse ambas in Metropolitanas evectas, ut ex supracitatis Historicis Auberto Miræo, & Philippo Labbeo, & ex eorundemmet Acherontinorum confessionibus liquet luculenter; sicque cum in dicta Epistola non exprimat quænam sit prior Cathedra, harum Ecclesiarum prioritas sub incertitudinis latebris abdita remanet.

41. Demum potissimum emergit argumentum vetustatis nostri Episcopii Materani ex causa unionis, quæ in Bulla Innocentiana perhibetur necessitas Ecclesiæ Acherontinæ, opibus Materanæ prædivitis sublevatæ; etenim si Acherontina a Materana Mensa opes recepit, & Archiepiscopus alimenta, ut Xistus IV., & Leo X. in eorum respective Bullis fassi sunt; dicendum omnino venit, quod ante unionem duæ Mensæ erant æque Episcopales, & distinctæ, alias si Materana, ut supponit Ughellus, fuisset de ditione Acherontina, non remansissent in honore pares, prout revera remanserunt, & Mensæ Materanæ bona jam Acherontinæ aggregata, & opus non fuisset unione, quæ fere nullum juvamen attulisset ejusdem Acherontinæ descriptis necessitatibus; atqui tot Summi Pontifices pro certo habent Acherontinam Ecclesiam substineri opibus Matetanæ, propterea omni-

nino fatendum, quod nostra Ecclesia numquam fuerit Acherontinæ subjecta, & propriis suffulta divitiis propriam Episcopalem Dignitatem tutata fuerit, prout etiam decus Ecclesiæ Acherontinæ, quod vilescerat in illa desolata, ac egena Civitate.

42. Ex narratis igitur patescit Ughellum longe a vero aberrasse, dum conatus est ex discussa Epistola Innocentiana deducere novitatem Ecclesiæ Materanæ; imo de ejus errore ipsemet ambigere videtur, cum cernens suam violentam interpretationem verbis Bullæ non congruere, Col. 37. lit. D, hæc habuit: *Ex hoc Diplomate*, loquitur de citata Epistola Innocentiana, *arguuntur, qui Materanam Ecclesiam jam diu Episcopalem Sedem in Metropolitanam erectam existimant, delusi, NI ME DELUDO*. Veretur namque ne sua incassum rueret interpretatio, prout vere concidit, propterea huic arbitrariæ interpretationi substruere est conatus novum fundamentum innixum cuidam Chartulario, quod Col. 38. lit. legisse dicit; at quia de illo nullam affert distinctionem, dubium ingerit, quod enunciare voluerit quendam librum, quem uti veterrimum illius Ecclesiæ venditant Acherontini; sed valde infirmum est hujusmodi Ughelli fundamentum: liber enim, cui fidem struere cum Acherontinis nititur Ughellus, nec libri quidem nomen meretur, nam præterquamquod novissima continet, quæ ab Acherontinis uti vetustissima divenduntur, in eo itidem commemorantur Civitas Ferandina, antiquitus Oggianum appellata, Terra Bernaldum, olim vocata Camarda, cum hujusmodi Oppida fere sæculo proxime elapso antiquam retinuerint denominationem, quid clarius ad omnem illi adimendam fidem? Deinde si præfatus liber fuisset veterrimus, esset caractere Langobardo, & eorum temporum exaratus, non vero nostræ ætatis, unde recte elicitur argumentum, quod

Ostenditur novitas, & falsitas Libri Acherontinorum, ex quo plura mendacia egerere niti sunt.

ab ipsismet Acherontinis confectus nuperrime in calore litis fuerit, quæ a duobus fere sæculis exordium nata est; sicque ad libitum constructus, nescimus, quam mereatur fidem. Sed sit, ut volunt Acherontini, vetustissimus liber recensitus, & millesimo ipso veterior, nec propterea fidem merebitur, nam est adeo informis, & legalibus requisitis denudatus, ut lituræ decussatæ, scripturæ expunctæ, & novæ proprio Marte desuper exaratæ, varia atramenta, diversi characteres illum falsitatis arguant, *Capit. inter delectos §. sed contra de testibus cogendis*; nec constat a quonam, quo tempore, & de cujus mandato confectus sit; & demum falsa veris in illo ita commixta, & implicata sunt, ut seriem nullam, nullum penitus ordinem servet. Sed ut ejusdem libri legalitas, & quæ ipsi danda fides clarius innotescat, sequens adnectimus factum: ter Annis 1596., & 1597. in Sacra Rota coram bo. me. Gyptio, ut fusiùs dicemus, discussa causa Petitorii super pertinentia decem Locorum, vulgo Diœcesis inferioris, ter itidem Loca prædicta de Diœcesi Materana decisa fuerunt, prout liquido constat ex tribus Decisionibus, quarum duæ impressæ habentur *Vol. 3. libr. 3. Mantifs. ad ornat. Card. de Luc. Dec. 11., & 12., & tertia in parte 4. divers. Dec. 797.* Quibus fracti Acherontini, exagitatiq; occasionem promotionis ad S. Purpuram laudati b. m. Gyptii arripuerunt, fisque in prædanea quadam possessione, quam de Anno 1585. cœpuerunt super dictis locis, festinanter coram b. m. Millino in locum ejusdem Gyptii suffecto ad iudicium possessorium convolantes, ipsis tantum informantibus, sub Annum 1600. obtinuerunt in contumaciam favorabilem decisionem, quæ inter Millini impressas est la 204., indeque mandatum de manutenendo in quasi possessione jurisdictionem exercendi in prædictis locis. Nec unicum saltem verbum trium prædictarum Decisionum Gyptii, seu Petitorii fecit

citata decisio Millini, ut ex ipsa liquido apparet. At, ut laudatarum trium Gyptii decisionum vis absorta ab enunciata 204. coram Millino, iudiciumque Petitorium cum possessorio permixte in illis decisum censi possit, callide investigantes Acherontini, modum en quomodo fugarunt: In præcitato libro jam dictam tertiam decisionem, favore Materanæ Ecclesiæ a Gyptio editam, transcribentes, eidem in fine proprio Marte hæc verba adjunxerunt: *Et sic fuit decisum, quia per Acherontinos non fuit probata possessio.* Ideoque nuperrime instaurato a Materanis coram R. P. D. Peralta iudicio Petitorii ad dubium: *An, & de cuius bono jure constet*, jam ab Anno, & ultra coram Eminentissimo Aldrovando tum S. Rotæ Decano, & Causæ Ponente concordatum, addi pertinaciter insteterunt alterum: *An sit standum, vel recedendum ab ultimo loco decisio coram Gyptio*, idest, in prædicta tertia decisione, cui dicta verba addiderunt; quæ tamen penitus non leguntur in ipsa decisione 797. ex collectis a Farinacio impressa *par. 4. divers. sol. 444.* quippe hæc cum duabus præcitatis apud Mantifs. *Volum. 3. libr. 3. dec. 11. & 12.* tantum de simplici, & puro loquitur Petitorio, sicut eadem coram Millino nudum, & simplex Possessorium decernit, ut per se patet. *Regest. num. 11. & lit. A. B.*

43. Commentitia noscitur Bulla Alexandro II. tributa, quam Ughellus ex Archivio Acherontino transcriptam refert, *Col. 25. lit. C.*, quia, & si in ea quinque Civitates uti Suffraganeæ dicantur de Provincia Acherontina, recensentur tamen, & enumerantur octo ibi: *Cum Civitatibus quinque, videlicet Venusio, Monte Milone, Potenza, Tullaba, Tricarico, Montepeloso, Gravina, Matera, Oblano, Turri Turfico, Laspiniano, S. Quirico, Verolo, cum Castellis, & Villis suis, Monasteriis, & Plebibus tam Grecis, quam Latinis, Montem Urrani &c. quoque concedimus.* Ex

Techna VII.

Demonstratur commentitia Bulla, quæ Alexandro II. tribuitur Acherontini.

locis supradescriptis Civitates sunt : *Venusium*, *Potentia*, *Tricaricum*, *Monspelius*, *Gravina*, *Matera*, *Turris Turficus*, & *Monsmaranus*, quæ omnes, octo cum sint, Acherontinæ Metropoli pro quinque addicuntur. Deinde, quod exploratum est, Monsmaranus semper fuit, prout nunc est de Provincia Beneventana, non nisi ab ipsa Metropolitana milliario distita, prout idem fatetur Ughell. *Tom. 8. sue Ital. Sac.*, loquendo de Ecclesia Montis Marani, & nunquam de Provincia Acherontina, a qua longissime abest. Et si pro Monte Marano Montem Murranum substituere lubet, nec inde veritati innixa erit Bulla, cum nunquam Mons Murranus fuerit de Diœcesi Acherontina, & multo minus Mons Milonus, Oblanus, Lasinianus, & Verolus, quæ Loca nec modo sunt, nec unquam fuerunt de ditione Acherontinæ Ecclesiæ, imo sita sunt in locis longe remotis, & ad alias spectant, prout modo spectant Diœceses.

44. Deinde animadversione dignum est, quod cum enumerentur Civitates Suffraganeæ inter eas connumerantur Oppida; quippe nunquam in Bullis, quæ pro Jure Metropolitico Archiepiscopis conceduntur, recensere solitum fuit Oppida Diœcesis Suffraganeorum, sed tantum eorum Civitates Cathedrales. Et insuper ratione dignitatis, quæ primæ numerantur debent censi Civitates, & inferius describi Oppida; imo ipsa littera expresse dicit, quod primo loco exarata sint Civitates ibi: *Cum quinque Civitatibus, videlicet Venusio, Monte Milone, Potenza, Tulba, Tricarico*. Et tamen ex primo recitatis duæ sunt, & semper fuerunt Terræ, scilicet Tulba de Diœcesi Acherontina, & Mons-Milonus, quæ nec ad illam spectat, nec unquam spectavit. Quæ postmodum subsequuntur, & ratione ordinis Oppida censi debent, tempore Alexandri II. Civitates erant Episcopales, ut de Gravina, Matera, & Turri Turfico, Monte Marano

ex-

extra controversiam est. Et quamquam ad Turficum translata Insignia Episcopalia dicantur tempore Pauli II., nihilominus ipsemet Ughellus *Col. 71. ejusdem Tom. 7. Ital. Sac.* transcribit quoddam Diploma Anni 177., in quo quidam Simeon Episcopus se subscribit: *Simeon Dei Gratia Turfitanæ Ecclesiæ Episcopus interfui*; Unde arguitur, quod eo tempore, & antea Turficum Episcopum habebat, ut apparet similiter ex Luitprandina recensita relatione; ex quibus omnibus deducitur falsitas dictæ Bullæ Alexandrinæ, quia Diplomata, Instrumenta, & generaliter quælibet Scriptura, quæ minus vera continet, vel inverisimilia de falsitate suspecta censi debet *Card. de Luca de Judiciis disc. 26. num. 2. De Feudis disc. 133. num. 9. & 17. De Donationibus discurs. 74. ex num. 11.*, eo magis, quia dicitur de prompta ex Tabulario, seu Archivio Acherontino, quod nunquam extitisse testati sunt quidam Sacerdotes Acherontini, prout habetur in Summario Positionum S. Congregationis Episcoporum in Causa de Annis 1706. & 1707. inter bo: me: Archiepiscopum Brancacium, & Acherontinos, meritoque rejicienda venit, cum nec ex se habeat, nec aliunde mutuari valeat auctoritatem.

45. Transcribit Ughellus *Col. 36. lit. A* quoddam Diploma præcitati Pontificis Innocentii III. editum anno 1201. in quo recensentur Episcopi Suffraganei communis Provinciæ; & quia reticetur Ecclesia nostra, Ughellus arripit occasionem cavillandi, Materam tunc Episcopo caruisse, nec eo tempore in Cathedralem erectam fuisse; sic hic Auctor omnes vestigat, & perscrutatur semitas, ut nostram pessundet Cathedrali; at frustra, nam cum dicta asserta Epistola subdiceat nostram Ecclesiam, recta arguendi methodo nihil aliud inferri posset, quam vel nunquam, vel saltem eo tempore Ecclesiæ Acherontinæ Suffraganeam non fuisse, quod nos libentius ad-

E 3

mit-

Turficen
Episcopa-
tus antiqui-
tas.

Techna VIII.

Declaratur
Bul. Inn. III.
qua confir-
mantur jura
Metropoli-
tica Ecclesiæ
Acheront.

mittimus, non vero inde expolianda erit Episcopali Infula, quin potius dicendum vel quod fuerit Metropolis, vel si Episcopalis, alteri Metropolitæ subiecta.

46. Et re sane vera jure merito Innocentius III. enumerando Suffraganeos Acherontinos, ab Episcopo Materano se abstinuit, ut fecerant jamdiu Paschalis II., & Eugenius III. in suis respective Bullis, nam ut superius probavimus sub §. 33. ex Acherontinorum replicatis confessionibus, & ex testimoniis Auberti Miræi, & Philippi Labbè Historicorum in hac materia facile Principum, Materana nostra Metropolis jam usque a tempore Alexandri II., qui universam accepit moderari Ecclesiam, fere sub medium XI. Sæculi, anno scilicet 1061. juncta fuerat cum Acherontina Ecclesia, quæ ut pluries diximus, decennio antea Suffraganea fuerat Ecclesiæ Sallernitanæ, idcirco, utpote Metropolitana, connumerari non debuit recensita Materanen inter Suffraganeas. Cæterum Episcopatui Ostiensi unitus est Episcopatus Velletranus, sicuti Sabinensi Episcopatus S. Rufinæ, & cæteris alii, quos longum sane esset singillatim recensere; attamen ex consueto Curia Romanæ stylo, Velletranus, & S. Rufinæ in omnibus tum Dataria, quam cujusvis alterius, sive gratiosi, sive justitiæ hujus Almæ Urbis Tribunalium expeditionibus cujuscunque generis, delitescunt, & solummodo commemorantur Episcopatus Sabinensis, & Ostiensis; an propterea ex hujusmodi aposiopesi, reticentia, læduntur eorum jura? Quippe in Episcopatibus unitis habetur regula generalis ad tuenda, atque servanda Ecclesiarum unitarum jura, quod unus titulus alterum includat, & quoties de una Ecclesia fit mentio toties de altera facta censeatur, itaut in alterutra utraque contineatur; imo hoc uti lex peculiaris sancitum fuit pro utriusque Materana, & Acherontina Ecclesiis sub die 7. Septembris 1471. a bon. mem. Xysto IV., qui occasione reticentiæ

tiæ nostræ Metropolis in Bullis promotionis Archiepiscopi Henrici Lunguardi, ad instantiam nostri Cleri, & Populi prænarratam legem per speciale Breve promulgavit.

47. Quinimo idem Pontifex Xystus IV. edoctus tam de felici, atque prospero statu, & divitiis, quibus affluebat nostra ditissima Civitas, quæ suis opibus Ecclesiam Acherontinam, ob inopiam ferme supprimendam, fortunaverat, quam de infelici, indiga, pauperrima, & pene deleta Acherontia; dignum, & rationi consonum, atque Materanæ Metropoli omni jure debitum censuit fanciendum, definiendumque, ut si quæ Acherontina Ecclesia, ex temporis forsan diuturnitate, Privilegia nacta fuerit, ea perinde, ac si in specie Materanæ Ecclesiæ concessa, & tributa fuissent, communicata censeantur; itaut impossibile omnibus prerogativis, juribus, & honoribus Ecclesia nostra frui, & gaudere plenarie posset, ut ex cit. Bulla data Reg. num. 4.

48. Non præmittit Ughellus speculationes, cum se offert occasio, ut perdat nostram inclytam Metropolim. Arguit ex Epistola decretali ejusdem Pontificis Innocentii III. quam transcribit Col. 35. lit. C. subjectionem Ecclesiæ nostræ, & pertinentiam ad Mensam Acherontinam, ex eo, quod ibi dicitur, quod Ecclesia S. Petri de Matera pertineat ad Mensam Acherontinam. Verba enunciata Bullæ sunt: *Acheruntino Archiepiscopo &c. Ad audientiam Apostolatus nostri pervenit, quod cum Ecclesia S. Petri de Matera, quæ ad Mensam dignoscitur Acherontinæ Ecclesiæ pertinere, a bon. me. R. & P. Acherontinæ Ecclesiæ Archiepiscopis fuisset quibusdam minus licite infeudatam, fel. rec. P. ejusdem Ecclesiæ Archiepiscopus, ad Ven. Fr. nostrum Potentinum Episcopum super hoc commissionis literas a Sede Apostolica impetravit, qui Ecclesiam ipsam Mensæ Acherontinæ restitui sententialiter judicavit. Nos vero &c.* Ex quibus verbis attente

Techna IX.

Detegitur
futilis in-
terpretatio
quam Bullæ
Innocentii
III. aptare
molitur U-
ghellus cir-
ca Eccle-
siam S. Pe-
tri de Ma-
tera.

per-

perpensis, & ex sensu Ughellano in levam partem etiam de-
tortis, nihil aliud inferri posset, quam pertinentia Ecclesiæ
S. Petri de Matera ad Mensam Acherontinam; quænam
autem sit Ecclesia S. Petri cum Epistola reticeat, nullus desi-
gnare valet. Procul dubio si hæc Ecclesia est sita intra Civi-
tatem, vel districtum nostræ Civitatis Materæ, Ecclesia
Cathedralis, & Metropolitana non est, quippe ea a sua im-
memorabili origine denominata, & in suo exordio erecta fuit
sub titulo SS. Virginis Mariæ de Visitatione, vulgo de Bruna,
& S. Eustachii Martyris Civitatis Patroni; cuius tamen deno-
minationem, ob quamplura Tempia eidem B. Virgini dicata,
nempe S. Mariæ de Turrimbono, de Armenis, de Accon,
de Piciano, de Valle, aliisque sub invocationibus ejusdem,
semper retinuit usque ad novi amplioris Episcopii solemnem
Consecrationem. Præ cæteris etiam lapideis monumentis,
quæ in Civitate, & veteri S. Eustachii Ecclesia, visuntur,
expressa ejusdem mentio habetur in *Regeſt. Caroli I. Regis*
Neapol. fasc. sign. num. 86. fol. 245. sub annum 1268. ibi:
Carolus &c. Ex parte Venerabilis Acherontini, & Mathe-
rani Archiepiscopi fidelis nostri fuit nobis humiliter supplica-
tum, ut cum ipse quasdam Terras sitas in territorio Milionici
ad Cathedralem Ecclesiam S. Eustasii de Matera spectantes &c.
Rainaldo Castilio &c. sub annuo censu &c. Novum Tem-
plum Anno 1270. constructum fuisse legitur in quodam
marmore ejusdem; ibi: Mille ducentenus erat annus septinge-
nus, dum fuit completa domus spettamine lata; solemnique
Ritu consecratum ex alio patet marmore; ibi: D. O. M. Ur-
bano VIII. Pontif., Philippo IV. Regn. Fabritius Antinorus Ar-
chiepiscopus Materanus, & Acherontinus Reg. Conf. Templum
hoc Anno M. CC. LXX. conditum, Gregi suo vigilans Dei-
pare Mariæ Brunæ Metropolitanæ Ecclesiæ Titulari, ac San-
cto Martyri Eustachio Civitati Patrono, opus egregium conse-
cra-

cravit 9. Kal. Nov. M. DC. XXVII. Patet ergo, quod nunquam
S. Petri nostra Cathedralis titulum habuit, sed quamvis pri-
mitus S. Eustachii, semper tamen, ut nunc espreſſe, B. M. V. de
Bruna; cujus extat in eadem Metropolitana nobile Altare mar-
moreum variegatum, & omnibus numeris, cum Lacunari au-
reo affabre elaborato, absolutum. Sacra antiquissima Ima-
go in pariete depicta, nuper nostris temporibus defecta, &
in loco venustiori collocata, luculenter ostendit Ecclesiam
nostram Metropolitanam a suis primordiis huic SS. Virgini
Θεοτόκῳ sacram, dicatamque fuisse.

49. Hoc in facto supposito ruit tota machina Ughel-
lana, nam cum ex recitata Epistola Innocentii non probetur
Materanam Cathedralem ad Acherontinam Mensam spe-
ctasse, sed ex hujusmodi reticentia inferatur immunitas, &
exemptio a cujusvis alterius Ecclesiæ jurisdictione; inde se-
quitur, quod eo tempore ex se subsistens, sui ipsius domina,
sue dominabitur Diœcesi, eoque fortius, quia, ut præmisi-
mus, tunc jam Metropolitana emicabat dignitate. At esto,
quod dicta Ecclesia S. Petri sita, & posita fuerit vel Materæ,
vel in ejus districtu, quod tamen constanter negamus; nam
evenire poterat, quod alia Ecclesia alibi sita hujusmodi denomi-
nationem habuerit, ut quotidie de Ecclesiis SS. Virginis Con-
stantinopolitanæ, & Lauretanæ, aliisque aliorum Sanctorum
ubicumque sitis, servantur denominationes; esto inquam,
quod dicta Ecclesia Materæ extiterit, poterit forsan Ughel-
lus deducere ex particulari, & forsan rurali Ecclesia subjec-
tionem nostræ Metropolis? Neutiquam. Sane Romæ extant
tot Ecclesiæ Nationales sub Regum immediata protectione;
an propterea jus S. Sedis irretitum remanet, & inde primæ
Sedis subjec-
tio deduci queat?

50. Et profecto, quod dicta Ecclesia, nostra Cathe-
dralis non fuerit, sed potius aliqua Ædicula ruralis, & in-
ali-

aliquo forsan loco abrupto, & sterili sita, patet, ex eademmet Epistola, ibi etenim recensetur, quod dicta Ecclesia cum suis pertinentiis infeudata ab Archiepiscopis fuerit minus licite *QUIBUSDAM*; quo sane modo nunquam concedebantur Ecclesiae insignes, multoque minus curam animarum habentes (qualis adminus in sensu contrario esse debebat Ecclesia Materana, si ipsa fuisset Ecclesia alias infeudata, de qua loquitur laudata Epistola Innocentii) & quæ divitiis affluebant, ut nostra Metropolis in tam celebri Urbe sita, quæ, ut supra pluribus præclarium Scriptorum auctoritatibus ad oculum usque probavimus, successive a suo perquam vetusto ortu semper divitiis, Populo, ubertate abundavit, prout sic idem Innocentius, & Xistus IV., ac Leo X. plane eam commemorant; sed illæ Ecclesiae in emphitheusim tradebantur, quarum bona nisi concederentur ad meliorandum pro tenui Canone inculta, & derelicta ob illorum infœcunditatem remanerent, *Glossa 1. in Rubric. in addit. margin. ff. de action. empti. Glossa propriam in §. adeo autem Inst. de Locat. & Conduct.*, cujus generis nulla Materæ extat Ecclesia, omnes siquidem pietate illius prædivitis Populi locupletissimæ, & ditissimæ a primis retrosæculis sunt, pascentes ubertim innumeros Sacri Cœtus, & Altaris Ministros. Cum igitur hujusmodi infeudatio nulli congruat Materanæ Civitatis Ecclesiae, concludendum omnino, quod illa Ecclesia, de qua loquitur Epistola Innocentiana alibi sita fuerit, & denominationem S. Petri de Matera ex aliquo casuali accidenti desumpserit, ut supra exempla prompsimus; eo magis quia, cum ex ipsius Epistolæ verbis liqueat iudicium per Episcopum Pontentinum Apostolicum Commissarium sententialiter absolutum fuisse, restitutionemque prætenstæ infeudatæ Ecclesiae ipsi Acherontinæ secutam; si illa Ecclesia, aliter infeudata, fuisset nostra Metropolis, jam ipsa Mensæ Acherontinæ adjudica-

cata, sub, & de ejus ditione remansisset; & sic frustraneum omnino extitisset, ut diximus, unionis remedium iterato secutæ, ob inopiam Acherontinæ Ecclesiae, cum Materana jam, ut volunt, ad ipsam Acherontinam sententialiter adjudicata; totque Summorum Pontificum Innocentii III., Eugenii IV. Xisti itidem IV., & Leonis X. Bullas, Archiepiscoporum petitionibus, partibus non semel auditis, præviisque S. R. E. Cardinalium informationibus editas, penitus veritati contrarias dicere, ipsique evidentiae contraire audendum esset.

51. Recenset Ughellus, *Col. 28. citat. Tom. 7. lit. B.* quendam Raulum (quem alio nomine Rodulphum vocant) Machabæum, Anno 1105. dono dedisse Abbati Monasterii S. Mariæ de Pisticio, tam pro Mensa ipsius Abbatis, quam pro Mensa Monachorum Ecclesiae S. Andreae de Pomarico, Ecclesiam S. Nicolai de Equo, cum consensu *Arnoldi Venerabilis Sedis Acherontinæ Archiepiscopi*. Hæc donatio, cui innititur Ughellus Acherontinorum causam agens, commentitia, & falsa chronologica supputatione demonstratur. Chronicum Lupi Protospatæ editionis doctissimi Caraccioli, quod omnes Eruditi, utpote secundis curis editum, in pretio habent, narrat dictum Arnoldum Archiepiscopum sub Annum 1101. diem suum obiisse extremum hisce verbis: *Hoc eodem anno 1101. obiit Arnoldus Archiepiscopus Acherontinus*; quid apertius! & tamen excitare Archiepiscopi Arnoldi animam, jam a quatriennio defuncti, contenditur (ad instar Pythonissæ Saulis, quæ Samuelem, dæmone informante, in vitam per diras præstigias revocare nitebatur) ut apocryphum instrumentum consensu, & auctoritate sua comprobaret, ad fucum faciendum Materanis. Sed machina hæc, fictili in basi erecta, corruit vix tacta Veritatis lapillo: & præterquamquod falsitas instrumenti patet, ex eo quod sine sensu plura involuit, nihil fere concludens, unde commentum facili negotio detegitur;

Techna X.

Panditur falsitas Instrumenti donationis cujusdam Raulis alias Rodulphi Machabæi, quæ firmata perhibetur ab Arnoldo Archiepiscopo jam quatriennio ante vita functo.

deinde si Arnoldus jam defunctus fuerat anno 1101., & anno sequenti electus Archiepiscopus Petrus, ut habet idem Chronicum Lupi Protospatæ ibi: *Anno 1102. indictione 10. Mensis Maii electus est Petrus Acherontinus Archiepiscopus.* Quomodo igitur anno 1105., quatriennio post, firmavit, & auctoritate sua roboravit instrumentum Rodulphi?

In accuratissimi Lupi Protospatæ Chronicon detecta calumnia.

52. Non me latet Ughellum *Col. 24. lit. B.* notare Chronicum Pratospatæ alteratione, & ex illius fide, quam semper apud Viros Cordatos, præsertim Regni Neapolis, habuit, detrudere. Sed conatus incassum ruunt ex confessione ipsiusmet Ughelli. Hic auctor *Col. 32. lit. B.* refert: *Quod dictus Petrus Archiepiscopus Acherontinus Ecclesie præfuit annis 40.* (sunt propria verba Ughelli) *obiitque circa annum 1142, & Durandus successit Petro eodem anno 1142.* Hinc exploratius habetur, quod ex sensu ipsiusmet Ughelli Petrus electus fuit anno 1102.; nam ab Anno obitus 1142. deductis annis 40., quibus illam Ecclesiam rexisset firmat Ughellus, remanet anni 1102.: hoc igitur anno fuit electus Petrus, & anno præcedenti vita functus fuerat Arnoldus, ne simul cum Petro successore gubernasse illam Ecclesiam dicatur; si ergo jam vita functus, quomodo Anno 1105., quatriennio post ratum habuit instrumentum Rodulphi? Sed hæc sunt solita Acherontinorum portenta. His sphalmatibus, & chronologicis erroribus incumbere debebat noster Historicus; non vero patulo ore deliria Acherontinorum deglutire, illaque deinde incocta evomere, seque facilem, & affectatum nimis, ac sibi contrarium ostendere; & non tam facile celebratum redarguere Chronicum, cui tamen, veritate magistra, nolens, ipse astipulatur Ughellus recitata sua confessione. At digredi tantisper liceat: miramur sane, & admiratio dubium excitat: quare Ughellus in Protospatam tam attenta diligentia usus, tam acri censu-

ra; tanta laude, & fide cæca Scipionem Henricum completus sit? quippe hujus liberculum, cui titulus: *Discorso Apologetico di Scipione Henrico per la Metropoli Acherontina contra il Cavalier Fr. Tomaso Stigliani — In Lecce appresso Pietro Micheli 1643.* de præstantia Acherontinæ Ecclesiæ futiliter elaboratum, laudat, eidem absque hæsitazione *Col. 8. lit. C.* inhæret Ughellus; de illius autem accuratissimo opere ambigit, detrahit *cit. Col. 24. lit. B.*, & tamen primi dicta veritate niti ipse comprobavit Ughellus; alterius a veritate prorsus aliena esse agnoscere noluit. Ipse enim Henricus in Liberculi §. *penult. paginul. 80.*, cujus fidei sint ejus deliria, utpote ab Acherontinorum ore percepta, libenter descripsit ibi: *Vi sono oggi tra gli altri il Dottor D. Canio Bilotta, il Dottor Can. D. Scipione Lagala persone dottissime, per informazione de' quali ho scritto questa difesa della Metropoli Acherontina.* Nec, inter pene innumera, curat Ughellus turpem Henrici Anacronismum §. 4. *pagin. 7.* ibi: *E già si sa (de Ecclesia loquitur Acherontina) che da Benedetto V. Sommo Pontefice nel 993. fu inalzata al titolo d' Arcivescovato;* sciebat vero Ughellus Anno 993. Christi Domini Vicarium extitisse Joannem XV., qui ab Anno 985. usque ad 995. fere cum dimidio Petri Navem gubernavit; Benedictum autem V. in Petri Sedem suffectum Anno 964., Petrum in Coelum secutum fuisse post sex Menses, & dies quinque sui Pontificatus. Dubii responsionem Lectori relinquimus.

Scipionis Henrici pro Acherontia scribentis turpis anacronismus detegitur.

53. Nullum lapidem immotum relinquit Ughellus, ut pessundet nostram Ecclesiam, *Col. namque 33. lit. C.* transcribit Bullam Alexandri III., in qua firmantur Archiepiscopo Acherontino Jura in Ecclesias Suffraganeorum, cumque in ea non invenerit connumeratam Materanam, more solito cavillatur in nostram Ecclesiam, & nihilominus, ut probavimus supra sub §. 45., & duobus sequentibus, non debe-

Techna XI.

Datur genuinus sensus Bullæ Alexandri III. & refellitur Ughellana interpretatio.

bat inter illas recenseri, tum ex rationibus supra adductis, quas non repetimus, quia, ut ait Plinius *Lib. 20. cap. 9.* Crambe recocta fastidium parit, & nauseam, juxta proverbium: *Bis crambe mors est*; tum etiam quia nunquam Ecclesia Materana extitit Acherontinæ Suffraganea, & præsertim tempore Alexandri III. anno scilicet 1159. erat Metropolitana, ut pluries demonstravimus.

Techna XII.

Referatur,
& exploditur nova Ughelli calumnia de Ecclesia S. Petri de Matera.

54. In Calce ejusdem, *Col. 33.* Ughellus meminit de infeudatione Ecclesiæ S. Petri de Matera, quam nos supra commemoravimus, & rationibus ineluctabilibus confutavimus §. 48. & *seqq.*; hic animadvertendum solummodo operæ pretium ducimus, quod ipse Ughellus in vita Archiepiscopi Raynaldi, verba faciens de eadem infeudatione, repetit illam fuisse Ecclesiæ S. Petri, prout *Col. 11. lit. C.* At in gratiam Acherontinorum, penitus oblitus, quæ paulo antea dixerat, ad augendam vim argumenti eorundem in locum Ecclesiæ S. Petri subrogavit Ecclesiam Metropolitanam sub titulo S. Mariæ, ibi: *Meminit Riccardi Innocentius III. Epist. decret. libr. 2.* (sunt verba Ughelli) *de infeudatione Ecclesiæ S. Mariæ de Matera, quæ ad Mensam Acherontinæ Ecclesiæ pertinebat, quam Riccardus illicite feuderat.* Ita fabulatur Ughellus, eo tantum firmus consilio, ut Materanam omnino perdat Cathedram, nam cum Ecclesia infeudata dicatur pertinere ad Mensam Acherontinam, ipse ad subjiendam nostram Metropolim illi Mensæ, subrogationem recensitam adinvenit: hujusmodi affectatione ignoramus an possit dari major; & tamen ipsemet Epistolam Innocentianam de verbo ad verbum transcripsit, & in ea legit Ecclesiam S. Petri, non vero Ecclesiam S. Mariæ, quæ est Metropolitana, fuisse infeudatam. Hinc deducendum, quod hic Auctor solummodo confertim, quæ a Partibus transcribenda tradebantur, illudendo potius, quam bono publico consulendo.

lendo, posteritati consignavit. Merito itaque, pluriesque a sapientissimis Almæ Urbis Tribunalibus rejectus, prout §. 20. ostendimus, & alias facilitatis redargutus, ut §. 30.

55. Commemorat postmodum *Col. 38.* confirmationem Privilegiorum, & Jurium Monasterii Montis caveosi peractam ab Andrea Archiepiscopo Materano, & Acherontino anno 1220, decem, & septem annis post ultimam unionem ambarum Metropolum, cujus cum non extet originale, Ughellus illam transcripsisse fatetur a quodam Chartulario, quod exhibitum supponit in Sacra Rota. Hoc autem sublime Tribunal jurium congeriem ab Acherontinis exhibitam non approbavit, propterea per modum protestationis in principio Decisionis coram Millino, quamquam in contumacia prodierit, ad tuenda jura nostræ Ecclesiæ, præmittenda curavit infra scripta verba: *Presupposito, quod jura sint in forma probante.* Quæ præcautio reservat nostræ Ecclesiæ jus contra ea excipiendi, cum Rota illa non probaverit, imo quod de eorum saltem legalitate dubitaverit ex præfatis verbis perspicuum redditur, ut infra dicemus; quamobrem, donec original luce carebit, nulla hujusmodi Chartulario informi adhibenda est fides, eo vel maxime quia transcribitur mutilum, & abbreviationibus oppletum, atque ad eorum sensum extortum. Solent enim callidi Acherontini corrigendi publica documenta sibi arrogare facultatem: exemplum nuperum Anni nimirum 1733. habemus, quo in Causa, quam ipsi habent coram R. P. D. Nunez cum Venerabili Cappella S. Mariæ de Bruna, probaturi redditus eorum Mensæ, exhibuerunt in Sac. Rota quandam fidem Processus Concistorialis Anni 1733., in qua dilucide exprimebatur annuus Census utriusque Mensæ Materanæ, & Acherontinæ, ibi: *L'annue rendite della Mensa Arcivescovile dell'*

Ex decisione coram Millino de anno 1600. emergit jus excipiendi contra Acherontinorum jura.

Ace-

Acerenza unite a quelle di Matera ascendono &c. & taxabantur conjunctim ad ducatos quatuor mille; Acherontini vero, ut integram summam tribuerent soli eorum Mensæ, audacter expunxerunt ex dicta fide *ly unite a quelle di Matera*; sed fraude detecta in causa conciderunt non paucos suffusi rubore; liquet hoc factum ex Positione Causæ. Quinimmo Instrumentum desuper enunciatum caret data diei, anni, & loci; qui defectus, utpote essentialis important insanabilem actus nullitatem, idcirco nulla de eo prorsus habenda est ratio: *Glossa in auth. ut proponat. nomen Imperat. in verb. authore leg. 1. C. de Apochis public. libr. 10. Cons. ad Relat. ad Decretal. cap. plerumque 23. de rescript. num. 2.*

Quam male Ughellus ad Diptycas dumtaxat mordicus respectet in probanda vetustate Ecclesiarum.

56. Interrumpit Ughellus *Col. 43. l. B.* seriem Archipræfulum ambarum Ecclesiarum per aliquot annos; ignorat siquidem, qui post Andream nostram rexerit Ecclesiam, & tamen agit de Archiepiscopis tertii post millesimum sæculi. Hic duo opportune animadvertimus; primo deceptionem ejusdem Ughelli, qui adeo intente ad Diptycas respectat, ut, quæ in ipsis non inveniuntur, infecta, & nunquam accidisse arbitretur, cum, ut sæpe diximus, Diptycæ multoties injuria temporum, vel Conservatorum incuria, aut Censorum negligentia, aut non conficiuntur, vel confectæ pereunt; non igitur mordicus est adeo illis inhærendum, ut vetusta Diplomata explodantur, sed eis, & omnibus legalibus documentis infimul, cum præsertim exceptionem non patiantur, adhibenda est fides. Secundo magna animadversione dignum est, quod cum Ughellus in gratiam Acherontinorum primis Ecclesiæ sæculis seriem Episcoporum Acherontinæ Ecclesiæ non interruptam cum specifica nominum, anni, & diei promotionis cujuslibet temporis, quo illam rexere, & diei obitus descriptione texuerit, deinde fere sua tempestate ignorat Archiepiscopos, qui illas moderati sunt. Sane illa in

in antiquissimis sæculis tam exacta diligentia, & hæc in ultimis tam supina negligentia redolet, nescio quid suspicionis, & judicant Ughellum in conflando suum Opus traditam a Partibus historiam, parcendo laboribus, nulla adhibita animi perspicacia, transcripsisse. Et re sane vera, ut bonus Historicus saltem præmittere debebat Diptycas, ex quibus nomina priorum Episcoporum decerpserit, vel saltem Concilia, quibus se illi subscripserunt, sed utrumque, ne redarguatur, de industria reticet.

57. Ughellus *Col. 34. & 44.* recenset quendam Fratrem Gentilem de illustri, & v. tustissima Familia Ursinorum Ordinis S. Dominici, uti Administratorem Ecclesiæ Acherontinæ transfuisse visitationem illius Ecclesiæ è Festo S. Canionis in diem celebritatis Nativitatis B. Mariæ Virginis præsentibus, ut in Diplomate dicitur, approbantibus, & laudantibus omnibus Episcopis Suffraganeis, ac Abbatibus inferioribus, qui omnes nominatim recensentur, ut ex dicto supposito instrumento conflato sub annum 1302. Bonifacio VIII. Pontifice anno ejus Pontificatus Nono, ab ipsomet Ughello, *d. Col. 44. lit. B.* transcripto, quamquam mutilo, luculenter apparet, *Regest. num. 12.*, sed hoc instrumentum est commentitium, & apocryphum, quod pluribus scatens erroribus. Et prætermisso, quod illa Ecclesia Cathedralis Acherontina semper sub invocatione fuerit S. Martyris Canionis, & nunquam B. Mariæ Virginis, ut fingitur in Instrumento, in eo itidem supponitur, quod in translatione hujusmodi Visitationis Ecclesiæ Acherontinæ præsentibus fuerint, & consenserint quinque nostri Episcopi Suffraganei, & Abbates inferiores ambarum Diocesium, & nominatim recensentur omnes; subscribunt vero præfato suppositio instrumento tres dumtaxat ex prædictis quinque Episcopis Suffraganeis, qui, ut supra dictum est, omnes enunciantur præsentibus: dis-

Techna
XIII.

Refellitur
commentū
Bullæ Pa-
tris Genti-
lis supputa-
tione Chrono-
logica.

scessere forsan alii ante actus consummationem; imo cum subscriptionibus Episcoporum Triacaricen., & Potentini desideratur etiam subscriptio ipsiusmet Fratris Gentilis, a quo tanquam ab Administratore instrumentum omnino subsignandum erat; qui defectus, & falsæ assertivæ aperte innuunt prædictum instrumentum nullo numero habendum esse.

58. At detegitur apertius suprarelati instrumenti falsitas, ex errore Chronologico, quem pandendum, & referendum ducimus ad demonstrandum quibus juribus, & documentis utuntur de more Acherontini. In Summario typis tradito ab Acherontinis, de quo infra dicemus, ita legitur: *Datum apud Acherontiam anno 1302. Pontificatus Bonifacii Papæ IX. anno ejus 4.* Præsupponitur itaque in dicto instrumento, quod annus 1302. fuerit quartus Pontificatus Bonifacii IX.; attamen ex historia Chronologica Pontificum patet plane, Bonifacium IX. electum fuisse anno 1389., octogintaseptem annis scilicet post confectum instrumentum: falsitas exploratius detegi non potest. Nec hujusmodi error in fontem Amanuensem refundi potest, ac si pro Bonifacio VIII. instruxisset Bonifacium IX.; nam etsi eo tempore revera Ecclesiam universalem moderabatur Bonifacius VIII. nihilotamenminus annus 1302. erat octavus, & non quartus Pontificatus ejusdem Bonifacii VIII., qui Apostolicam Sedem implevit Anno 1294., quapropter ineluctabilis est error, & Acherontini de errore convicti, inter Scyllam sunt, & Carybdim. Idcirco instrumentum prædictum, uti undequaque insubsistens, rejiciendum omnino venit; quod magna animadversione est dignum, cum hujusmodi farinæ sint fere omnia alia instrumenta ab Acherontinis prompta incorroborationem eorum futilium jurium. Ughellus nihilominus in gratiam Acherontinorum corrigere errorem nifus est, subrogando in locum Bonifacii IX., prout legitur in dicto

cto Acherontinorum Summario, Bonifacium VIII., & expunxit annum Nonum; & quamvis in aliquibus Mensibus erret, instrumentum tamen alias quam notatur ab Ughello in Summario signatum, & descriptum videtur, ut infra dicemus.

59. Col. 46. lit. D. reportat Ughellus quoddam rescriptum Archiepiscopi Piscitelli tenoris sequentis: *Nicolaus &c. Archiepiscopus Acherontinus &c. Dilectis Clericis, Universitati, & Hominibus Terræ Latertiae nostræ Acherontinae diœcesis &c. Nuper pro parte vestra &c. Qualiter in erectione fabricæ Viros idoneos &c. Procuratores creare &c. Quapropter de fide N. N. Ipsos Procuratores elegistis auctoritate nostra confirmamus. Datum &c.* Hujusmodi rescriptum, quo supposititia Procuratorum electio confirmatur, plures patitur exceptiones; prima est quod cum in eo exprimi debuissent nomina Procuratorum, qui jam electi perhibentur, signantur litteris N. N., quæ nihil specificant, aut designant; quapropter hujusmodi provisio ex se redditur inverisimilis, & ridicula, atque prorsus commentitia, & ab ipsimet Acherontinis efficta, ac Ughello transcribenda tradita. Deinde desideratur data diei, & mensis, & denique in fine affectate nimis, & contra constantissimas formulas superadditur: *Acherontinae Diœcesis, ibi: Datum Millionici Acherontinae Diœcesis anno 1408.* Vide quot commenta conglobarunt ad furripiendum Materanensibus decem Loca Materanæ Diœcesis! Ejusdem generis est aliud rescriptum prædicti Archiepiscopi Nicolai Piscitelli relati ab Ughello Col. 47. lit. A., in quo pariter deest data diei, & mensis, & Milionici exaratum fingitur, cum solita affectatione Diœcesis, tanquam unico scopo ab ipsis intento.

60. Enarrat Ughellus eadem Col. 47. Historiam Archiepiscopi Manfredi Averfani, ubi multa falsa veris necit, eructans quæ propinanda tradiderunt Acherontini; fingit di-

Techna XIV.

Recluditur duplex commentum Rescriptorum Nicolai Archiepiscopi Piscitelli.

Techna XV.

Rejicitur Histor. sup-

atum